

Im

Am

hm

POEMES

CLEMENTINA ARDERIU

POEMES

CANÇONS I ELEGIES * L'ALTA LLIBERTAT

CANT I PARAULES

hm

EDICIONS PROA
COL·LECCIÓ LA MIRADA

1936

Han estat tirats d'aquesta obra 32 exemplars en paper de fil *Guarro*, 7 dels quals, xifrats I, II, III, IV, V, VI, VII són destinats a ofrena, i els 25 restants, marcats d'1 a 25 i signats per l'autora, són posats a la venda. Tots ells van ornats amb un retrat de l'autora per Josep Obiols. L'edició corrent consta de 600 exemplars en paper especial "L. M.", sense numerar.

Dins el present volum, un recull de poemes fins ara dispersos o inèdits és precedit pels altres dos publicats per mi ja feia anys, i que eren gairebé introbables en el nostre mercat. Si digués que precis de benèvolos lectors de les meves coses m'han decidit a fer aquest aplegament, sens dubte prematur, no ho diria tot. M'ha abellit a mi mateixa, per un desig com de veure la meva obra tota dins la mà, sota una sola mirada. ¿És ja closa en unitat per a sempre? Tot poeta ha conegut aquesta por, en sorprendre's davant del poema tot just acabat i sentir-se envaït pel silenci. Però ¿qui reconeix un do que no l'espera encara? Em sembla, en efecte, rellegint jo mateixa aquestes pàgines, que la meva vida de dona com les altres, com tantes altres, ha cantat profundament, contínuament, i que jo ara i adés he posat paraules humanes a un fragment de la melodia que m'omplia. No goso dir que hagi estat als fragments més intensos, i que la mateixa

violència de tal goig o de tal dolor no m'hagi fet peresosa de parlar. El que sé, és que si la meva part de paraules no iguala ben bé el cant que m'era donat, les he volgudes i les he cercades, amb tot, clares, justes i de tothom, a fi que per elles tothom de la meva terra, i més particularment les dones de la meva terra, sentís que la meva experiència era la seva, i que si jo li portava — i he de portar-li encara — un missatge, ell ja íntimament l'esperava.

C. A.

Maig del 1936.

CANÇONS I ELEGIES

(1913 - 1916)

LLOEU BEN ALT...

Lloeu ben alt, vosaltres mos sentits,
el despertar del jo que en mi dormia;
no us desconhorti esdevenir petits
enfront de tan alada senyoria.

La vostra humilitat li farà honor,
aquella que en el fons més us tortura;
el jou serà clement de tal senyor,
car de molt alta llei és sa natura.

Ell nia dintre meu tan dolçament,
que per sa gràcia la dolor és partida;
per son voler ma vida indiferent
dins una nova fe s'és redimida.

I tot desig impur serà extingit
per vostra cortesia generosa:
així pel clar triomf de l'esperit
ma carn serà discreta i piadosa.

PARLA L'ÀNIMA

Quan dins el fang hauràs repòs, oh força
d'aquesta carn que m'és, per vil, feixuga,
l'esplèndid món mostrat en prometença
per mon amic el lleu Inexpressable,
serà llavors ma pàtria generosa,
i al foc sagrat que al damunt seu s'abranda
podré — oh goig suprem! — purificar-me.
La terra, lloc de doloroses glòries
i amors mentits, vulgues o no, em governa.
Mon feble drap de vestidura humana,
més que elm i escut, és conductor d'ofenses.
Companyes lleus ja deslliurades ara,
oïu mon plany i mon conjur oïu-me:
a mi veniu en alambor divina,
deu-me les mans i que enlairada em vegi
pel vostre esforç a les regions serenes.
Que jo sabré en un càntic dolç lloar-vos
com mai oït dels immortals seria.

ESPERIT, PER NO DORMIR...

Esperit, quan tu vetllaves
era ric nostre casal;
era ple de sol i d'aire
i amb les guardes al portal.

I ara elles són inútils,
que les té preses la son;
i cap hoste no s'acosta,
que tenen llevat el pont.

Esperit, ¿en quina cambra
tan pregonia t'ets colgat,
que t'és llevada la joia
i les ganes de combat?

Part de fora, on galejaves,
el món és lluent i blau:
esbatana les finestres
damunt de ta buida pau!

Que la llum entri senyora,
cada raig — so de clarí.
Esperit, per no dormir...
Esperit, ¿on són tes armes
si l'enemic fos aquí?

BEATITUD

La via inconeguda que mena al lleu finir,
sense ombra de paüra segueixo pas a pas;
mon seny de tot s'admira i guaita ací i allí:
talment l'infant indòcil que duu la mare al braç.

¿Què hi fa que, al lluny, tenebres amaguin mon
[destí,

si entorn la pau em crida rient amb clara faç,
i fins la molsa humida de vora del camí
més flonja es fa si en ella reposo mon cos las?

Seguda dalt d'un marge, contemplo els vianants,
i presa per les gràcies a flor de llavi errants
tothom que em parla jo amo, d'amor que als ulls
[floreix;

i me'n sento pagada, perquè si algun em fuig,
més bella amor retrobo amant, sense por d'enuig,
l'Eterna Meravella que el curs del sol regeix.

EM PLAU SABER-TE PROP...

Em plau saber-te prop, Amor mesquí,
perquè ara no temo tes sagetes;
conec ton pas lleuger, ton riure fi
i ta sentor de llirs i violetes.

Em plau a mon entorn veure't teixir
tes malles cada volta més estretes;
miro com sotges, oh pastor roí,
per enriquir d'un nou anyell tes pletes.

De res t'ha de valer la fina adreça
ni de tes passes l'exquisida pressa,
sinó d'esdevenir enquimerat:

¿no veus que ton poder contra mi cessa?
Amor, millor amb mi lliga amistat
i, tal com ets, combat al meu costat.

ANACREÒNTICA

Entre el fullatge humit
Amor trobí adormit
un dia que a l'atzar
jo entrellaçava roses.
Si goses, si no goses,
veient-lo tan gentil
— ¿qui el pensaria vil? —
l'agafo per les ales,
i dins el mar de vi
que un veire m'oferia
tantost el submergia;
i el veire, sobreeixint
de la polida vora,
vessava tot alhora
el vi i Amor retut
ran del meu llavi eixut.
Ai las, que d'aquell dia
dins meu no hi ha repòs!

Amor servo reclòs,
mes sento torbadores
extremituds estranyes
i un lleu contacte d'ales
a dins de les entranyes.

SANT JORDI

Avui m'he dit: — ¿Per què no cantaria
la glòria de Sant Jordi i l'alegria
que ens porta sa vinguda per l'abril? —
I una veu s'aixecava entre les mil
que canten dintre meu l'himne a la vida:
— Cuiteu, rosers; finiu vostra florida,
que el cavaller Sant Jordi ja és aquí! —
Ve tot humit de rou i serení
nit a través; duu flaire catalana
de farigola i herba casolana,
i la pols dels camins on ha passat.
A les tendres donzelles duu un amat
— un dolç amat, més bo que no volien, —
a les mares, allò que es prometien,
i al jovencell poruc i decantat
li porta l'ardidesa del combat.

— A tothom portes la lliçó guerrera,
Sant galant, Sant armat,
que per cimera duus la primavera.

EN VENIR NOSTRA DONA DE LA MERCÈ

Allavors que el dia mor
poc abans que no solia
i una angúnia és dintre el cor
— ai abril, qui et retindria! —
just quan l'últim raïm d'or
sota el cep ja es desficia,
i ens apar la nostra sort
no tan clara ni tan pia,
Vós veniu, Dona serena,
la més pura i més clement,
per salvar la ciutat plena
i guarir la vostra gent
des del mar a la carena.
I nosaltres, que l'oblit
volgué fer-nos cosa seva,
redrecem el cap ardit,
i besem la mà que ens lleva
dol amarg i foll delit.

PASSÀ

Passà. Del seu destí la incerta via
el dugué fins a mi august i gran.
Quan per primera volta apareixia,
digué, meravellat, mon seny infant:
“D'un déu triomfaria
les lleis de saviesa disputant:
que tot en ell devé raó i mesura,
i fins son rostre té
aquella serenor que dón' l'altura.”
I és que no el veia bé.

No veia dins la falsa timidesa
aixecar-se superb son esperit,
ni el foc de la impuresa
llengotejar sota sa pell ardit.
Tost el vegí, però, que ja el traïa
un esperit pervers que es mostrà lleu
entre l'obscura ona d'harmonia
d'aquell parlar tan seu,
i dins l'esguard aquell, que en altres ulls no nia.

Sos ulls, oh quina bella prometença!,
i a un temps — oh damnació! —
atreuen com abís d'amor immensa,
mes tot seguit fan recular de por.

.

Encara avui he vist la seva imatge
que tota m'ha astorat.
Passà. Déu guiï son errabundatge
i ens guardi de pecat.

L'OBSTINADA

L'orgull de la victòria contreu son llavi humit,
son tors es dreça encara i és en tensió son pit;
de l'última embranzida, cruel i mesurada,
l'irat fuet tremola a dins la destra alçada.
Ha flageolat el rostre d'aquell ardit infant
que, tot encès de joia i al ritme clar d'un cant
prometedor de glòria, se us apareix a voltes,
pren vostres preferències que abans anaven soltes,
i dolçament les lliga, fent-vos del goig esclau.
Mes ella, l'obstinada, de pit retort, el frau
pressent, i cada volta que el lleu infant la cerca
vestint nova disfressa, la troba tan enterca
que creu invulnerable l'estança del seu cor,
oh pobre cor que et migres dins la fredor de mort
d'aquesta carn que et volta!

TA LLUM, SENYOR...

Ta llum, Senyor!, que cega i astorada
l'ànima va, i tot la crida a engany;
obri's per ella, fet enrera el dany
d'un món obscur, la veritat callada.

Són tantes, ai! les enganyoses vies
i les cruïlles d'aquest bell jardí,
que cal ta llum per a arribar a la fi
i per a endevinar en quina sies.

Fes-li, Senyor, la prolongada nota
i clara oir de ton comandament;
del goig d'haver-te oït, fini el lament
de l'humanal voler que vil l'assota.

Que ella, venint a Tu — oh l'ardidesa
que don' ta fe! — un nou delit haurà,
i constantment, sia alterós o pla,
beneirà el camí on l'hauràs mesa.

EL MOT

No me'l digueu, Amic, el mot no dit:
guaitant de vostres ulls per les clivelles,
deixeu-me'l recercar dins vostre pit,
tal com dins ell lenta amistat l'ha escrit.

Oh lleus i gràcils lletres, com sou belles
dant-vos les mans! Ni l'or ni les estrelles
fulguren com vosaltres vora el cor
on impera la flama que no mor!

No vulgueu elevar-vos fins al llavi,
que l'aire allí té la fredor d'un glavi
i us occiria, encar que abrigallat
fos vostre cos per un mantell brodat
sobre trama immortal de poesia.

Resteu. No ha de mancar-vos companyia;
com sé que cosa meva us és plaent,
a vosaltres vindrà mon pensament
— tothora que d'esforç es vegi lliure —
mentre perduri en mi la fe de viure.

Per tal com vostre mot m'és conegut,
cal ésse' estrany, Amic, al foll traüt.

QUÈ ET TORBA...?

¿Què et torba, que tremoles com un bri,
oh ànima mesquina?

¿Com has perdut ton riure clar d'ahir,
tu que et vanaves de seguir la fina
lleï de govern que a judicar ens mena
vanes les lluites de l'estat futur?

¿Qui ha interromput aquella bella trena,
enc que insegura, de ton viure obscur?

— Confonen mon orgull tes ralleries,
oh mon vell Seny amic!

Però m'és dit el que ni tu sabies:
estol de cosa nova són els dies
a ser, i aterradors del bé antic:

— ¿qui en venceria la carrera folla?

Així d'allò que m'era car ahir
sóc allunyada, tant, que avui em sol·la
fins el record de mon passat camí.

Dur és l'avui, car, oblidant la clara
joia de viure que en el moment riu,
fito l'esguard enllà, pensós encara,
per destriar el llunyà paratge ombriu.

Perquè és ombriu, amat i lluny de mi,
sóc tota tremolosa com un bri.

A L'ESPERANÇA

Oh Esperança matinera
i jocunda a l'esperit!
Tu que fas la dolor enrera
i et decantes al sentit,
repetint el mot ja dit
enllaçat al mot "Espera";
tu que esguardes fit a fit
i esvaeixes el neguit
de la llarga carretera,
i ens allunyes el convit
de la pàl·lida hostalera
que propícia allà ens espera
en el terme migpartit
d'ara és dia — ara és nit —;
tu que tens la cabellera
de maragdes, i el vestit,
i de verd has colorit

l'herba del meu prat lleugera,
fes-me eterna dins el pit
l'alta estrofa volandera,
amb la deixa de neguit
de cercar el mot no dit.
Si tu em fossis mainadera!
D'ençà que Amor m'ha colpit,
caminar sola m'esvera:
sóc l'infant emperesit
que resta sempre endarrera,
fins que tu l'has acollit
a l'escalf suau del pit.

Oh Esperança! si és escrit,
vina, — o vés-te'n ben lleugera.

A LA FE

Sou dissemblants, rossa i bruna,
mes teniu l'aire germà.
Si Esperança em duu de l'una,
tu em duràs de l'altra mà,
i ma vida serà pia
i el meu pas no es mourà en va.
I viuré com un infant
que ho creu tot i s'extasia...
Un jorn fou que et defugia
que tu em cridaves de lluny:
he pecat de gosadia,
i ara el meu pecat em puny.
Fe, senyora dels humils,
tu que tothora ets propícia,
i àdhuc dintre els cors més vils
saps trobar una clarícia:
vina al meu, que és tot obert,
i com terra assaonada
sols espera la petjada
del benèfic sembrador.

Sembra-hi tu manta llavor
de flors altes de virtut.
Oh jardí de pulcritud
que seràs, cor meu, si resta
Dona Fe per jardinera!
Oh divina missatgera
entre els homes i el bon Déu!
Dóna'm l'ànima xalesta,
que vull viure vora teu;
tu em faràs un poc més bona
i creient, que prou em cal;
tu sabràs fer-me ben dona,
sempre forta i sempre igual;
i quan l'Alta Veritat
vulgui fer-me cosa seva,
tu em diràs: "Dòcil posat!"
I quan hauré traspassat
seguiràs — dolça veu teva: —
"Aquest és, no hi plou ni hi neva,
sant camí d'eternitat."

Ara vina al meu costat,
que s'acosta el benamat.

IMPRECACIÓ

Atura't, Pau severa: ¿què pretens?
¿Vols tornar a cenyir mos pensaments
dins ta mesquina vesta feta a mida,
que, exultant i agençada de mentida,
els mostres noves gràcies i nous béns?

La teva saviesa no et valdrà,
ni el dolç repòs, ni l'or que els puguis dar,
que avui en mi governa ta enemiga,
i ni un vestigi resta de l'antiga
puixança teva. Com s'és fet humà,
d'ençà que et bandejava, i ple de seny,
mon sentiment! Un clar desig l'empeny
(que dóna inquietud a aquell que mena
visió de claredat, mes d'altra mena
que tu) i es sent tan fort que un món estreny.

Favorable, ma nova amiga ha dut
a un terme cobejat, lluny de traüt
mon llarg desig... Sóc lliure d'esclavatge!
Vés-te'n enllà ben lluny: ton veïnatge
— un Déu em guardi de ton rostre eixut —
podria despertar un remordiment
que em fóra nosa en mon estat present.
El qual entre una fe i una temença
sap estatjar la joia més intensa.

Vés-te'n, oh Pau! o sens que n'hegui esment,
d'una bufada se t'emporti el vent.

SI FOS NOMÉS L'INÚTIL...

Si fos només l'inútil
bufec de la ventada,
o la cridaire pluja
del pàl·lid núvol nada,
que em flagellés el rostre
o em castigés el pit,
jo ferma sostindria,
i fins riuria d'elles:
enllà el sol vessa d'or,
la nit alegre el cor
amb un tresor d'estrelles.
Però si un goig s'obstina
i no vol ser proscrit
del bell indret on nia,
¿qui amb ànima prou forta
el posarà a la porta?

Potser això seria
el que el bon seny comporta;
mes, ¿com salvar llavors
de dubtes i neguit
el pobre cor que plora,
sense lliurar-lo alhora
a un enemic oblit?

EL SECRET

El secret s'és divulgat.
Ai, la gent de ment obscura!
Del secret s'han emportat
una mica de dolçura;
l'han malmès i l'han colpit
fins a llevar-li figura,
mes al fons de l'esperit
el secret encara dura.
Mai sabran com allà nia,
com és ric de joventut,
ni els camins per on fa via.
Joia, fes-li companyia,
i mena'l amb ta virtut
allà on no arribi el traüt
ni la buida enraonia.

Si el vent passa tot xiulant,
sia migjorn o llevant,
passa, vent, i Déu te guiï:
jo seré vivent per tant
que el dolç secret en mi niï.

AVERANY

Jo no seré per mesquinesa enduta
ni a mig camí s'aturarà el teu pas,
i quan enllà — que jegui dins el vas
aquesta carn que una paraula immuta —
serem tu i jo, la munió mesquina
dels homes necis — que per sort fatal
no veuen relluir la gemma fina
que és tota sola dintre el xorc cabal —
la veu potser alçaran en lloa nostra,
si una guspira els encenia el rostre
del foc que als assenyats dóna comport,
i a cor amb ells, del nostre amor la glòria
diran ben alt per redreçar llur tort.

LLUNYANIA

Diu una veu dins el pregon:
“¿Per què tan sola, oh fina amada?
Bandeja el dol, que avui el món
ve a tu per via insospitada.”

— “Si entra la gent a dintre meu
per vils camins i d'amagada,
ai de la gent! No és aire lleu
el de la meva revolada!”

I una altra veu: “Va ser ahir
que el teu amat, dins la vesprada,
a ta mirada s'escondí;
demà el tindràs ja de tornada.”

— “No vull conhort ni que em mentiu.
Si pel dolor cap oblidada
virtut dins l'ànima reviu,
vull del dolor tota l'amplada.”

I encara una altra com un dard:
“¿I què saps tu, oh enquimerada,
de ço que vols? Baixa l'esguard!
La llei del món t'és ignorada.”

— “Dius bé. No és gràcia de la ment
aquesta llei. Massa ufanada,
se'n vestiria impudentment
— ai folla ment sempre gosada! —

Mes jo la sé dins l'esperit,
— era la terra tot just nada
que dita em fou: dins l'alta nit
jo feia un punt de l'estelada. —

I jo per ella veig el sol
quan negra nit és davallada,
i quan prop meu s'obstina el dol
ella em fa l'hora reposada.

Veus de la terra, no em planyeu,
que Amor dins l'ànima és entrada.
¿Sola amb l'Amor?... ¿Qui m'ho retreu?
L'amat vindrà una altra vegada.”

ELEGIA

Jo us sabés mort, la recordança vostra
viuria en mi, però no tan amarga:
el meu malastre esdevindria plàcid,
quan, dins la nit, d'un remolí de somnis
vostra figura resplendent de glòria
es desprengué, i per sa veu commosa
aladament jo em sentís dita amada.
Jo us sabés mort, la dura llei de l'ombra
que res respecta, ni l'Amor detura,
jo acataria — ja vençut i addicte
mon cor al seny — i de pietat deserta
per ma dolor, serenament diria:
“El Destí sol de ma dissort acuso!
Amant i amat per a mi fou: m'espera
molt més enllà d'a on un dia el duia
el seu daler de conquerir la glòria,
l'ardida glòria que per mi cercava...”

I sempre avant, per mon camí llavors
faria via sens parar-me gaire:
només el temps de fer-vos holocauste
de tot el bo que em fos donat i digne.
Així mon torn arribaria dòcil,
i em fóra llum de gràcia la monjoia
que fita immòbil el llindar del viure.

Saber-vos mort, més que infidel, voldria.

ARA SÓC EN EL LLINDAR...

Ara sóc en el llindar
que cap dol no em colpiria.
— Ai Amor, i si demà
jo et perdia! —

Ara un dolç encantament
em fa clara tota cosa.
— Part de dins sona un lament,
porta closa. —

Ara el cor gusta el seu pa
i l'amor hi és meravella.
— Massa d'hora llanguirà
la parpella! —

PENEDIMENT

Avui, Senyor, que el vostre dit
damunt ma testa s'estenia,
avui, Senyor, que m'heu colpit
i m'heu dat febre d'agonia,
avui, Senyor, i cada dia,
siau mon Sempre Beneït.
Sabent que així jo us feia tort,
lassa de mi! al goig em dava.
Ai, si mon ànima us furtava
l'àngel damnat vora la mort!
Si un altre dia us oblidava
colpiu, Senyor, colpiu més fort!

US TENIA AL MEU VOLTANT...

Us tenia al meu voltant
i us mig veia i pressentia!
Senyor, em sou al davant
i altre cop us negligia!
I ara Vós, que sou tan just,
perquè el pecat cometia
em feu sentir el vostre tust
i m'entenebreu la via.
Mes jo, Senyor, us vull honrar
i desarmar-vos voldria.
Oh, si us deixéssiu pregar!
Si accepteu l'ofrena pia!
Jo us dono tot aquell bé
que hom sospira i hom voldria,
jo us dono tot el que té
hom, i el pa de cada dia
per l'humil recó, tan clar
si amb l'amat el compartia,
per aquell seu dolç mirar
i la mà dintre la mia.

CANÇÓ

DE LA CONFORMITAT DE CADA MOMENT

Tendra llum del dematí,
blanca i daurada:
jo et pogués servir en mi
a migdiada!

Sol ardent en plenitud
de l'hora calda:
qui et tingué al vespre eixut
dintre la falda!

Cel diàfan i estrellat
de nit primera:
ai la fosca soledat
que ve darrera!

Dolça pau de l'alta nit,
profunda i pia:
tu finant, serà el brogit
de tot un dia.

Dolç Amat — oh, no et dolgués! —
adesiara
l'hora trista ha fet després
l'hora més clara.

I és la joia del moment,
que ens aconhorta,
com la lleu sentor que el vent
duu i se n'emporta.

EL NOM

Clementina em dic
Clementina em deia.

Altres temps jo fui
un xic temorega:
el nom m'era llarg
igual que una queixa,
i em punyia el cor
quan les amiguetes,
per fer-me enutjar,
molts cops me'l retreien:
“Quin nom més bonic!”
— deia alguna d'elles, —
“però no t'escau:
és nom de princesa.”

“Ai, quin nom estrany!”
— moltes altres feien; —
i jo al fons de tot
sentia l'enveja
dels seus noms tan clars
de Maria o Pepa.

Clementina em dic
Clementina em deia.

Però un any se'n fuig
i un altre any governa.
Aquell nom que abans
féu ma tímidesa
i tornà després
una dolça fressa
sobre el llavi nu
— jo mateixa el deia, —
ara m'és honor
i m'és meravella.
Cap nom és tan bell
damunt de la terra
com el que l'amat
em canta a l'orella,

i entra en els recers
de l'ànima meva
i em puja al cervell
i em clou les parpelles.

Del cel de l'amor
tombava una estrella...
Ara el nom em lluu
damunt de la testa.

Clementina em dic
Clementina em deia.

D'UN MATEIX TANY

Perquè sou inconegudes
de tothom, sinó de mi,
tan tímides que us esglaia
fins el nom d'Amor veí;

perquè haveu sola carícia
d'una túnica de lli,
oh vosaltres que naixíeu
coronades d'un robí;

perquè sou seus i dolces
— juny us feia emmadurir —
i resteu dalt de la branca
sens que us vinguin a collir;

perquè ahir jo us veia tristes
i al devora del llanguir,
i perquè ara sou enceses
com les roses i el bon vi
— cantaré la vostra glòria,
la d'avui i la d'ahir.

PREFIGURANT

Jo diré, jo diré, jo diria
si avui fos el dia:
“No temo la nit;
que al matí Déu m’ha estat a la vora
— benastruga l’hora! —
i m’ha beneït.

Ja no sóc la donzella poruga
que cerca l’espluga
per fer-s’hi un caliu;
sóc la dona que es sent tota forta
al pas de la porta
i guaita i somriu.”

Jo voldré, jo voldré, jo voldria
que ja fos el dia
i en ser l’endemà,
per fer tal com l’infant que la mare
deixa i dubta encara
si sap caminar.

Com l'infant que en llançar-se vaciïa,
i son ull vigila
si troba un company;
i en haver-lo, sa passa és segura,
i ja no té cura
de tort ni de dany.

Jo seré, jo seré, jo seria
en ser ara el dia,
com nau en el port,
que al record de passades tempestes
tem noves conquestes,
i pensa en la mort.

En la mort que ara poc jo burlava
— que no l'enviava
pas Nostre Senyor —
i pressento a la joia més pura
un "Sempre no dura:
la mata un dolor".

Que no sé què faré ni diria
si avui fos el dia.

I SI LA MORT SOTJAVA...?

¿I si la mort sotjava
allà a mitjan camí?

— Deixa la mort que sotgi:
tal és la teva fi,
i tot serà endebades:
no t'ha de compadir.

No la defugis massa,
que ella bé et cercarà.
Fes-te'n millor l'amiga;
llesca-li del teu pa.
Pensa sovint en ella
i així no et sobtarà.

— Amiga la voldria
ja que se m'ha d'endur;
però si un dia em deia
— quin so de veu més dur!: —
“Deixa'm la via lliure,
que avui no vine per tu,”

¿com podré jo servir-la?
Lladre de camí ral
que no ens abat la vida
perquè de res li val,
i ens pren les vestidures
i l'or per nostre mal!

Talment així jo un pacte
pogués amb ella fer:
oh Mort, pren-me'l quan vulguis
i quan et vingui bé,
si, amb ell, per roberia,
em prens a mi també.

EL CAMÍ

Camí que em menes i mai no ets igual,
ara la vall i les verdes pastures
deixes enrera, i travessar et cal
l'hort del raïms i les pomes madures,
dels reguerols per on l'aigua s'esmuny,
i de les moltes amigues i gerdes;
l'hort que suara jo veia tan lluny
i l'ull m'omplia de tremolors verdes.
Camí que em menes, quan surti de l'hort
¿seràs encara suau com ets ara,
o en la muntanya t'enfilaràs fort,
o t'abatràs en la pendissa avara?
¿Seràs potser a l'altra banda finit
i ja els meus passos podrien comptar-se?
Camí que em menes i encara ets florit,
camí que has pres la meua joia esparsa

i dels teus marges fidels l'has cenyit:
ara que el peu és llisquent i les hores,
el teu finir no em doldria ja pus,
que el dolç amat s'enllaçava a mes vores
i amb un mateix caminar te'ns enduus.

L'ALTA LLIBERTAT

(1916 · 1920)

L'ALTA LLIBERTAT

Senyor, ¿per què a mi em donàveu
aquest gran contentament?
Si arreu és dolor i lament,
¿per què a mi sola em triàveu?

Vénen a mi els meus germans
portant-me tots una queixa;
i dubto de mi mateixa,
i em trobo sola entre tants.

Tots han perdut o voldrien
el que no poden haver,
i jo, Senyor, no vull rê;
¿com mai ells ho capirien?

“Ets insensible, no tens
— diuen — ni l'ure d'ésser lliure.”

I jo els responc: “— Jo vull viure
a mercè de tots els vents:

si el mestral em fujeteja,
me'n faig honor de lluitar;
quan el garbí em ve a besar,
tot el sentit s'hi rabeja.”

I jo sé que em vindrà a occir
un vent entre les ventades,
que no m'ho dèieu debades
Vós, Senyor del meu morir.

I és perxò que cada dia
gusto de l'hora a pleret,
sense mica de calfred
ni por del mal que vindria.

(També dintre del dolor
hi ha la son llibertadora,
i aquella cosa que fóra
dolça, no fos el dolor.)

Perquè el món és cosa bella
si es mira amb ull amorós;

doneu-los ulls, Bondadós,
i una oberta finestrella.

Vulgueu-los amorosir,
que si bé d'amor calia,
la meitat jo els donaria
del que em donàveu a mi.

RETORN

Com un que, fatigat i tot mesquí
després del feinejar de tot un dia,
se'n torna al seu casull, i res voldria
llevat d'un mos de pa i un bla dormir,
així jo feia via en mon camí.

I com ell só arribada i reposava
i deixava la son en mon coixí
i el mos prenia i me n'acontentava,
i l'endemà era festa: vet aquí.

Ara, però, és tot això debades:
la festa ja és passada, i el fatic.

Quan l'home aquell avui torna a les prades
mostra a sos ulls la gleva un verd més ric;
que al vespre començava d'enyorar-se,
com qui fa dies que no veu l'amic.

I a mi suara em retornava esparsa
la recordança del fatic antic.

I el dolç repòs i les callades hores
també ja em començaven de pesar.
Claror i desig vull a les meves vores,
i una eina de treball dintre la mà;
que l'esperit vigili ben alerta
i aturi l'importú que ve a tustar,
que si el Tedi trobava porta oberta,
mai més l'Amor seuria en mon llindar.

PASSA, VENT

Passa, vent, cosa sinistra,
qui et pogués mai deturar!
Tota la casa em fa trista
el teu malastruc xiular.

M'enfolleixes les colomes
allà dalt del colomar;
de l'arbre arrenques les pomes
molt abans de madurar;

i colltorces la florida
novella del roserar;
i esfulles la margarida
— si vindrà, si no vindrà. —

A l'hort el planter m'aplanes
i em malmets el fonollar;
del llibre em gires les planes
com si em volguessis reptar.

I els papers treus de la taula
i me'ls llances a volar.
Si el jardí tingués un saule,
com el faries plorar!

Ni finestra ni portella
res no hi val, tot és en va:
sempre et resta una clivella
per poder-te enforinyar.

Jo a ciutat no et coneixia,
i ara m'ets tot casolà!
Véns a casa cada dia
i entres sense tustar.

UN PI

Jo llegia, jo llegia
— que dolça cosa és llegir —
jo llegia en llengua estranya
— només en capia un bri —.
Jo llegia de muntanyes,
de rius i del mar veí;
tota cosa m'era nova
i un pas m'obria un camí.
Jo era infant i ciutadana
d'una ciutat sense fi,
on el sol és cosa rara;
— ai qui un clap en pot tenir! —
No s'albira a la finestra
sinó un tros de cel mesquí,
i a la nit la lluminària
fa els estels empallidir.

D'altres verds jo no sabia
ni altres arbres coneguí,
que la palmera i el plàtan
i aquell roure que es neulí;
i jo em deia de vegades:
¿què cosa deu ésse' un pi?
Doncs un dia a la muntanya
el meu pare em conduí:
mai podria recordar-ho,
tantes coses que vegí:
només una que em colpia
— cap altra tant no em colpí —.
A un revolt de la sendera
un arbre em va fer estremir:
— Pare, mira quin bell arbre!
— era alt, retallat i fi —
¿quin és aquest arbre, pare?
I diu mon pare: — És un pi.

Jo llegia, jo llegia
— que dolça cosa és llegir —,
i ja no m'eren ocultes
tantes coses com ahir:
coneixia la muntanya

i de cel més gran bocí;
aquella claror tan ampla
se n'entrava dintre mi.
I a ciutat jo retornava,
i a ciutat jo romanguí
i aquelles coses dels llibres
que no podia capir,
ara m'eren totes clares.
Clares com les veia allí
dintre la claror tan ampla
que embolcallava aquell pi.

LA IMATGE CLARA

Ara que el dolç amat amb mi fa via,
que molt s'és acalat el sospirar,
que no és quin camí se m'anuncia,
sinó el goig de la mà dintre la mà;

ara que tinc la casa assolellada,
lluny de les ombres i els carrers mesquins,
ara que em sento tan acompanyada
de la muntanya i els meus pins veïns;

ara que un tros de món veig sense noses
i em dic: Davant dels ulls, quin bé de Déu! —
ara que posseeixo tantes coses,
sento que al fons de tot no hi ha res meu.

No hi ha res meu, llevat d'aquesta imatge
que suara jo em feia dintre el pit.
— Tot el món dins de mi com el bagatge
incorpori i frement de l'esperit!

I em cal ser amiga de la imatge clara,
i em cal així nodrir-la a bastament.
¿Què fóra de ma vida si la cara
em girava la joia del moment?

¿Si l'amat, el company que jo triava,
per la mort em jaquia sens remei?
¿Si la porta dels ulls se m'enrocava
deixant mes hores nues de solei?

Per tu la voluntat se'm fa palesa,
imatge que em governes l'esperit:
fujo del baf cloït de niciesa
i esbatano les portes del sentit

a l'amplada del món que es descabdella,
a les coses més xiques i a les grans,
a les que són llunyanes com l'estrella
i les que són a prop com els germans;

a l'amor que l'amat personifica
i com el torb em pren i se m'enduu...
Esperar així la mort no em dol ni mica:
l'esperit viu d'allò que el cos li duu.

TERESA DE JESÚS

Aquest contentament de l'esperit,
Senyor, només de Vós pot arribar-me:
ni que la casa s'esfondrés de nit,
o que un mal somni em torturés el llit,
ara ja res, Senyor, no pot torbar-me.

Mare Teresa humil m'ha assabentat
de mi i de Vós en les més altes coses;
i és ara l'esperit meravellat
d'aquella fortalesa de combat
que ella posava a fer esvair les noses.

I Vós, Senyor, la hi dàveu perquè al món
hi hagués qui anés tustant a cada porta
i ens descobrís els enemics on són:
que mai nosaltres no sabríem on,
sens que ella ens ho digués, la dona forta.

I encara sempre ens resta el consirar,
i un núvol al davant que no es destria;
ella, però, no ens deixa de la mà,
i aquesta cosa de diví que hi ha
al fons de tot vivent, i que canvia

multicairada al nostre seny eixut,
que es torna escoladissa en abastar-la,
ella ens la fa evident, que se li acut
llavors que l'esperit va més perdut,
i ens dóna la virtut de dominar-la.

De dominar-la sinó breus instants...
— ¿me'n puniríeu si me'n gosés doldre? —
Mare Teresa, els vostres llibres sants,
jo me'ls estimo com aquells germans
que en un no rê ens ho sabem tot resoldre.

ANACREÒNTICA

Un dia Amor — ai trist,
pertot sempre hi ha noses —
distret no havia vist
l'abella entre unes roses
i al dit va ser fiblat,
perquè amb barroeria
l'havia despertat.
Amor, com enfollit,
pica de peus i plora,
no veu ningú a la vora
i vola i corre prest
a la gentil Citera
que sempre Amor espera.
“Oh mare, só perdut!
li diu: — Ai las, jo em moro!

No em renyis perquè ploro,
que m'ha picat al dit
aquell serpent petit
armat de fibló i ales
que abella, per mon dol,
en diu el camperol.”
“Amor, això no és rê
— ella respon — i què
aquest fiblar d'abella,
si penses en aquella
ferida que sofreix
qui ton dardell fereix!”

LA COLLITA

Tal com tu, camperol, tu que aplegues
altes rimes de blat al graner,
i a cop d'ull prou en saps les fanegues,
però a tu mesurar-lo et convé,
i en ser dins la mesura el sacseges,
que atapit n'hi pot cabre un xic més,
jo ara faig sense angúnia ni enveges
de ma vida els reculls primicers.
I rebleixo canyissos i gerres,
i em sobrixen els cups de tant vi;
tot el fruit que ara em lleven mes terres
prou em paga la brega d'ahir!
I no temo ja els anys de malura
ni el roí que em furtés el cabal,
que dins meu jo faré amb tota cura
pel meu bé i mon record un casal.
Dolça casa tan clara i tan meva,
que ningú no n'hauria la clau!

L'esperit vetllarà sense treva,
tant si és temps de tribull com de pau.
I la fruita em serà regalada
— cap mal vent no l'haurà corglaçat —
que és més dolça quan ja és arrugada,
i el vi vell devindrà ranciat.

Tot això somnieig no seria,
tot això somnieig no serà,
que amb Dolor jo ma casa bastia
i altra obrera més hàbil no hi ha.

PARLA L'ESPOSA

Digues, amat, ¿quin tort, quin mal
podries veure entre nosaltres,
si en nostres mans ja hi ha el senyal
i cap vergonya en nostres galtes?

Digues, amat, entre tu i jo
¿per què cap ombra es posaria,
si ja oblidàrem fins el so
d'aquella veu que ens detenia?

¿Per què girar els ulls entorn
i anar porucs en tota cosa,
si ens trobem purs en el migjorn
i ni un sol núvol ens fa nosa?

Res vull saber d'ombra i pecat:
servin llur mal feixugues portes;
tinguem, espòs, la llibertat
de redreçar les nostres tortes,

si és que cercant el dret camí
hem fet dreces i marrades;
però no fem com el roí
que té les coses amagades.

Jo ja sóc teva i tu ja ets meu,
i tot el món es queda fora.
Sigui només l'esguard de Déu
el que ens vigili i reпти alhora.

IN MEMORIAM

E. P. R.

Mai la mel ni la llet ni les pomes amigues
que et nodreixin encara en la pau del teu hort,
no tindran la dolçor de les fruites antigues
que ara jeuen ocultes dins l'ample record.

Ni els camins a seguir no et duran meravelles
si has fet ja el tirany que ta passa abellí;
que les coses mai són tan profundes i belles,
com aquell primer cop que el desig les collí.

I quan fou que la Mort — la feresta, la dura —
ens rapia el baró que guià nostra fe,
en mancar-nos la seva presència pura
ens hem dit: Ja cap altre en podrem mai haver.

Però el dia s'esmuny i la pau recomença;
no vulguem escatir, que res sé ni tu saps,
sinó que ell ens fugí per una alta volença
i és una ombra paterna damunt nostres caps.

EL MEU CARRER

Pel meu carrer passa una gent estranya,
homes i dones, cadascú amb el feix;
pel meu carrer, que és dalt de la muntanya,
corren les aigües i molta herba creix.

Cada passant és abordat pels gossos,
pels rondadors i els sorruts guardians;
de tota porta van eixint caps rossos,
infants petits i altres vailets més grans.

Al fons de tot, quan el carrer davalla,
s'albira el mar amb sa lluror d'argent,
el nostre mar barceloní que calla
i és oblidat de tanta bona gent.

És cosa rara si algun carro hi puja;
només sé d'un que ve cada matí
i passa a l'hora en què el dormir ja enuja
i és dolç el dringoleig que els ulls fa obrir.

Tothom, com a pagès, s'hi diu bon dia,
perquè tots semblen coneguts de temps;
s'hi senten cants de gall, crits d'establia
i fins i tot manta sentor de fems.

Però és el vent, que d'entrebanes no cura,
del meu carrer el passejador fidel:
ell ve rabent, sols un moment s'atura
i des d'aquí llança son clam al cel.

CANÇÓ

Canto pel goig que em fa cantar
i perquè em prengui qui em voldria;
canto perquè no puc servir
tanta de joia a casa mia.

Tota per tots i tal com só,
que d'altra guisa no en sabria;
tota per tots en ma cançó
damunt la terra on jo naixia.

Damunt la terra que alça un clam
i esqueixa el vel que l'oprimia,
i a les germanes dóna un ram
de l'olivera que floria.

Canto, que enlloc del món on fos
cantar com ara no podria!

CANÇÓ

Mai no sé el que jo faria,
mai no sé el que jo faré;
doneu-me'n, Senyor, la guia,
digueu-me què podrà ser.

La ment arreu és enduta
com jaquida al grat del vent;
ací la plana és eixuta,
allà és el sol massa ardent.

Senyor, aquest errar és debades,
que no en trec sinó fatic:
per tantes vies marrades
doneu-me la mà d'amic.

I si aquesta que tinc ara,
tampoc no l'he de seguir,
feu-me la senyal ben clara
i cerqueu-me altre camí.

CANÇÓ

Jo faig els versos per virtut
d'aquell més dolç per mi que l'aire;
que amb ell mos versos he viscut
i me'ls coneix caire per caire.

Jo faig els versos per l'amat,
que me'ls entén i me'ls estima,
i en paga em dóna, enamorat,
un bes per cada nova rima.

Jo faig els versos per l'espòs,
que me'ls acull com la fillada
que fos sortida del meu cos
i molt de mi hi hagués posada.

Jo per al mestre ara els faria,
que quan tenia alguna por,
Fes versos — diu — amiga mia,
que cada dia els fas millor.

CANÇÓ DE LA JOIA

La dolça fortuna mia
que alegres mon casal nu!
Si mai el dolor venia,
oh Joia, fortuna mia,
obre-li la porta tu.

Però quan fugis ma estada
cenyeix-me abans de record,
i deixa lliure l'entrada
a tota mala ventada
i a tot auguri de mort.

Que en tant ma fortuna dura
— ¿ets a pròp, dolor, o ets lluny? —
jo em vull llançar sense cura
dins l'abís de ma ventura,
on res no em torba ni em puny.

Oh dolça fortuna mia,
jo ja no temo ningú!
Si mai el dolor venia,
oh Joia, fortuna mia,
obre-li la porta tu.

CANÇÓ DE LA BELLA CONFIANÇA

A l'amat he donades
totes les claus;
jo tinc totes les seves,
i fem les paus.

Però resta una cambra
al fons del fons
on entrar no podríem
ni breus segons.

Tantes forces ocultes,
tants pensaments
allà dins són escàpols
a tots moments!

Bé seria debades
sotjar-hi un poc:

l'aldarull colpiria
més que no un roc.

Contentem-nos d'una ombra
o d'un ressò.
Que ell es dugui els seus comptes
com me'ls duc jo.

CANÇÓ DEL PRESSENTIMENT

Si pressento la mudança
entremig del meu costum,
és que alguna cosa hi dansa.
¿Serà boira, serà llum?

Ara sóc com el qui es llença
dins la nau al mar pregon:
prou la ruta és dins sa pensa,
però la fi, qui sap on.

Esperança no em fa nosa,
m'ha dut sempre a bon camí,
i en parlar-me ella una cosa
me l'havia de complir.

Per això en tinc alegria
sens que en sàpiga res cert:
missatger que ella m'envia
son missatge ja ha complert.

CANÇÓ MANYAGA

Si una dolça feblesa m'escau,
jo diré com em plauen les roses;
si una dolça feblesa m'escau,
jo ho diria si goses no goses.

Com l'infant que ja sap que és petit
i se'n val amb ingènua malícia;
que ara em sento el voler arraulit,
pres tot ell d'un desig de carícia.

I seré una doneta només,
tota plena de planys i de noses,
i quan vingui l'amat amb son bes
li diré com em plauen les roses.

IMPRECACIÓ

De cantar-te jo he provat,
mar avara, mar impia;
jo la rima he percaçat
per lloar-te, i no podia.

Jo volia dir un gran plany
i una veritat oberta;
però tu, que ets tota engany,
feies ma paraula incerta.

Ara, irada, sols diré
tot el mal que en tu s'ajaça:
tots els vels t'esquinçaré,
vels inútils de bagassa.

Un moment, per ton encís
jo t'hauria dat ma vida:
— “Lluny la gorga, cristall llis:
vull la mar ben enfurida!” —

deia, i era vora teu
esperant tes ones braves.
Tu, però, ni vora el freu
mai la joia no me'n daves.

Sols tenies el bleixar
i el trencadís a la costa,
i el teu remoreig tan bla,
sempre igual, com fet a posta.

Però com l'infant al bres,
amb l'astúcia tu em prenies:
jo he pensat en tu només
dies, dies i més dies.

Comparar-te jo he gosat
a les coses més amades:
la sina m'has recordat
maternal, que amb engronxades

m'adormia pacient
una, dues i mil voltes.
Ton besar suau i ardent
ha junyit, que anaven soltes,

les besades que he gustat
— sobre el cos que vol delícia —
sent l'amat al meu costat.
Gust de bes i de carícia

que tu em dónes com ningú!
I aquell oblit de les coses,
com si tot el món fos tu
i els companys sols fossin noses.

Tota teva m'he sentit,
ton poder d'encís guanyava.
Oh la mort, el dolç oblit,
dins tes aigües com sotjava!

Però el clar costum humil
m'allunyava de tes vores;
ara veig com fores vil
i metzineres tes hores.

I l'horror del negre fons
veig, i el pecat que ens aferra...
No vull més temptacions
que les que em doni la terra.

Mar que esborres tos camins,
vull sentir-me les petjades
que ressonin terra endins,
on no arribin marinades.

Perquè sento que un no rê
que em vingués de tu per l'aire,
trencaria aquest voler
que és fort, però no ho és gaire.

CANT A LA SOLEDAT

Soledat, com ets poblada,
qui et diria buida a tu!
Pobre del qui t'ha blasmada,
i com deu sentir-se nu!
L'animeta ben malalta
deu tenir, i algun corcó,
que tu, que ets tan bella i alta,
soledat, li facis por.
Jo he gustat ta companyia
tant de temps dins el desert,
que ara que la vida mia
ja ha trobat el seu cobert,
sento una vaga recança
d'haver-te perdut un poc:
soledat, en ma mudança
tu ja veus que poc em moc.

Com abans que amb tu vagava,
en mi els records prenen torn.
Tots els morts que jo comptava,
tu me'ls aplegues entorn.
I ara em parlen com solien,
més fidels, però, i menys vans;
res no em diuen d'allà on nien,
ni blasmen de llurs germans;
només retreuen les hores
que amb mi passaren captius
i m'endolceixen les vores
— ara plores, ara rius.

Després que en lenta corrua
els morts ja se'n són anats,
de nou el brogit s'anua;
però ve que tu el combats,
soledat. I és per l'oïda
que conec el món humil,
llavors que apar adormida
la gran cridadissa vil.
Sento les veus reposades
de tantes vides com són,
xiques veus insospitades

venint de qui sap a on.
I jo poso tota cura
a no esbullar el dolç concert;
que no hi ha joia més pura
que sentir amb el cor obert.

I suara encontradissa
te m'has fet, oh soledat!
Pels camins i entre bardissa
un nou bé m'has ensenyat:
els ocells que Déu posava,
vol i cant amorosit.
Per la merla començava,
i el verdum de bec petit;
la puput tan virolada
se m'esqueia a mig camí,
i el voltor d'ala allargada
fou per tu que el coneguí.

Ben amiga et sóc encara,
soledat del bell repòs;
ta virtut ma vida amara,
i m'ets cara com l'espòs.
Perquè amb ell puc estimar-te

sense haver malmirament:
si quelcom de mi l'aparta,
tu me'l tornes simplement;
i en ser dins la casa pia
que bastírem per amor,
me l'atanses cada dia,
per si comencés l'enyor.
D'un abraç fet d'encantària
cenyeix-nos fins a la fi:
drets, com fita solitària
que hom encontra a mig camí.

ELEGIA

Oh Mort que ets tan amatent
que mai no et fugí la presa!
Darrera de ta escomesa,
a cada porta un lament.
I a cada lleu moviment,
aquella por de topar-te,
que el teu record no s'aparta
i ens torba sempre la ment.

Tant ens voltaves davant
— ahir finava l'amiga,
avui la serventa antiga,
¿demà quins altres seran? —
que alhora amb els qui se'n van
un poc de nosaltres fina;
fas com l'artera veïna:
cada dia un pas avant.

I al llarg d'aquest lent finar,
debades l'ànima espera,
com pensarosa hostalera
que mai no veu arribar
qui magnifiqui el seu pa;
i en tant els hostes se'n vénen
i passen i no s'entenen
i memòria no en restà.

Però tu hi tornes sovint,
oh freda, a la nostra estada,
i ens la fas tota poblada
de morts, sense dir-nos quin
hauràs triat en venint
quan novament ens arribes;
ara ens els portes a estibes,
més de deu i més de vint.

I aquests són inconeguts
— que els prens en llunyanes terres,
entre les brunes desferres,
damunt dels conreus perduts. —
Oh els cossos que et són venuts
per les obscures renyines!

Oh mans folles i mesquines
que te'ls donen ja retuts!

I als ulls del nostre esperit
van passant tots cada dia,
i una nova cortesia
— gest de tan pregon sentit
que ens torna l'esguard humit —
et fem ara tots alhora,
perquè ens anunciïs l'hora
de la nostra última nit.

L'HUMIL HEROISME

Dones, anem, que ara ve el dia,
traguem domassos a orejar:
tot ve dient que ara ja sia
l'hora que el cor poruc sotjà.
Siguem encar la dona forta,
la que tot fent l'endrecament
va vigilant per si la porta
cedia al pas d'estranya gent.
Totes tenim memòria clara
— l'avi ho contava en nits d'estiu —
d'alguna feta de suara
on alguna àvia nostra viu.
Una n'hi hagué en la meva branca
que fou heroica amb gest humil:
tingué un missatge dins sa tanca
— ai, si l'hagués l'enemic vil! —
I estant en guerra ben encesa,
presa la vila i el portal,

passava amb tota gentilesa
amb el missatge al davantal.
I al bell damunt guarnit havia
una minestra pel marit:
— ¿On va la flor de minyonia? —
— A dur el dinar, si sou servit. —

Que cadascuna membri ara
de sa nissaga la millor.
Ningú de forces sia avara;
¿per què i de qui tindríem por?
¿Tant d'esperar ens ha fet meselles,
ja no tenim rancúnia al cor?
Debades conto coses velles:
totes l'espurna que no mor
al fons de tot tenim servada,
tal com un llum viu i candent.
Cal només una rufacada
per començar un abrandament.

POETA, SOVINTEJO...

Poeta, sovintejo els teus recers
per si quelcom de tu se m'encomana,
i els mots, abans que el llibre jo tanqués,
ja em dansen a l'entorn una sardana.
I resto esbalaïda dreta al mig
amb el cap cot i la mirada lenta...
Música dolça i ondulant trepig
que passa i torna mentre el cor esmenta!

ELEGIA

Pidoleu mercè d'amor
i jo en tinc l'ànima plena:
reposeu, no tot ho emmena
vent sonor.

Si l'amor no fos com és,
ara el do jo us en faria:
jo us pogués donar metgia,
si pogués.

Fos per mi que el gran consol
pogués seure-us a la vora
i ésse' amic i amada a l'hora
que esteu sol.

Deia jo — que el vostre plany
“sense amic i sense amada”

tant m'havia trasbalsada —
ja fa un any.

Però un dubte m'estremí
i ma ploma no fou lliure;
ara que heu deixat el viure
ja ho puc dir.

COMPLANTA

Encara vos faré un plany,
Senyor, i un prec vos faria.
¿Per què arran de ma via
tan joiosa i sense engany,
feu passar aquesta corrua
de gent que me'n ve disgust?
Cada dia es fa més just
el món on jo em sento nua.
Cada dia un desencís
em tanca una nova porta
—l'amiga aquella tan forta
ja ha tombat dintre l'abís;
i aquella altra que jo creia
pura com lliri d'olor
us deixà un moment, Senyor,
i tot d'una també queia. —
I entorn només malvestat:
l'home per l'home una fera.

Oh el temps aquell que jo era
sense angúnia de pecat!
D'aleshores, quantes fites
marcava el dolor en mon si!
Implacable Temps mesquí,
torbes l'ànima i l'agites.
Tots els teus ensenyaments
són a preu tan alt que esvera:
mon tresor de primavera
ja no és meu, ets tu qui el tens.
Cada dia mica a mica
prens de mi el millor que hi ha.
Senyor, doneu-me la mà,
que em sento molt pobra i xica.
Salveu-me el meu dolç recer,
únic soplúig de ma vida;
que si Ell em fes fallida
— Senyor, és mon tot i mon bé! —
jo no fóra ja altra cosa
sinó un cos dintre l'espai
condemnat a no ser mai
res més que una trista nosa.

ELS ULLS

Amo els ulls de tot vivent
per damunt de tota cosa:
no hi ha nosa
prou llisquent
que m'allunyi dels ulls de la gent.

Si el maligne em vol temptar,
jo sé prou com ho faria:
sentiria
que un mirar
ja em té tota i em pren i se'n va.

No hi valdria cap consol,
penitència, vels ni cendra;
sinó prendre
nou consol
d'altres ulls que em copsessin al vol.

Que no és prou aquest esguard
— ¿qui en diria la dolçura? —
que fulgura
i m'és part.
Els teus ulls, amat meu, Déu te'ls guard!

Que no és prou, tant com l'estim,
per salvar-me. L'encantària
solitària
d'un abim
dins cada ull tots nosaltres tenim.

I jo en cerco el fons gemat
on s'escorre una aigua mansa,
i no em cansa
el combat,
mal la brossa m'hagués ja nafrat.

Ulls que cerquen altres ulls,
ulls com folles brimarades,
vergassades
i abriüls;
i els discrets i els pregons tristos ulls.

Són els ulls de tot vivent
una bona, bella cosa,
sense nosa.

Vagament
sento en mi tots els ulls de la gent.

EL PENDÍS

Jo deia ahir:
ésse' i sentir,
fortuna rara.
¿Per què la gent — rosec mesquí —
no se n'amara
d'ésse' i sentir?
I era per mi
goig pur. Mes ara,

per un pendís
rodoladís
jo faig ma via.
Un pas amunt i en llisco sis.
Si defallia,
per mon pendís
tan dret i llis
rodolaria.

Si em vull salvar,
bé cal pujar,
no mirar enrera.
Enlaire sols puc esguardar,
que en la vorera
l'herba es secà
i es revoltà
sa cabellera.

I els arbres són
d'un son pregon
la immòbil presa:
tot el brancam acota el front,
i gran feresa
dins mi es difon.
Sóc no sé on,
res se'm palesa.

Res ni ningú
no se m'enduu.
La mà amorosa,
l'esguard serè i el pas segur,
la remorosa
parla d'algú

que al cor tan nu
fos venturosa,

tot, lentament,
sens frisament,
fuig de ma ruta.

Pel món tingués com el morent
l'ànima eixuta,
i aquell frement
deseiximent
que res no immuta!

GELOSIA

Dubte no, que malversa el cabal
amuntegat de bona hora en ma via.
Resti, però, Gelosia, que val
tant com amor i li fa companyia.

Amb qui em parteixo el pa i la sal,
dubte no, Gelosia.

Ella fou qui em vessà dintre el cor
ombra de mort en saber-me amorosa.
I jo en mos braços l'estrenyo més fort
d'ençà que ens ronda la mort bel·licosa.

La gelosia de la mort,
la porto al cor infosa.

Oh l'esguard que barreres no tem
i guaita a lloure una sina poncella!
Dubte vil, tu vas fent alçaprem:
¿ell trobaria altra sina més bella?

Ma gelosia és de bell tremp,
és glavi i és rodella.

Amistat me'l furtà a bastament;
ell, l'estimat, de l'amic fou la presa.
Mes Gelosia es dreçava amatent:
"Pren-lo si et lleu, però tem ma escomesa."
Sia amistat un foc ardent
i jo la brasa encesa.

I també cridaria a combat
aquesta força que es mou dins sa testa.
Cap pensament eixirà del tancat
que no el copsés Gelosia feresta.
Si Gelosia és el meu fat,
jo me'n faré una festa.

BALADA

Trobo una rosa pel camí,
— és massa bella! —
la roja flor damunt del si
d'una donzella.
Però si et tempta posseir
la meravella;
jo la duria fins aquí,
la rosa i ella.

D'amor per tu,
llevat de mi,
no en té ningú.

De fruita et mostra un bell paner
la dona artera,
i gira i tomba pel carrer
guaitant enrera.

Però de tu jo em captindré,
i amb l'encisera
de tu la fruita apartaré
— la mala quera —.

D'amor per tu,
jo te'n duré
com no ningú.

Sobre el meu pit tu vas collir
la rosa bella,
la flor d'amor tu vas tenir
d'una donzella.

Ara que el fruit ja és colorí,
oh meravella!,
pren-me per fruita i rosa a mi
i oblida a ella.

D'amor per tu,
com és en mi
no en té ningú.

INTERPRETACIONS DE RABINDRANATH TAGORE

I

VOCACIÓ

Matí que a l'escola anava,
trobo el marxant que cridava:
— Oh la gent d'aquests camins!
D'argent, cristall i robins,
manilles i collarets! —
Ell no tem calors ni freds,
i sempre va a la ventura;
res l'apressa ni el detura;
no ha de tornar a casa a l'hora
ni sap si és lluny o a la vora.
Oh mare! Si jo fos gran,
com em faria marxant
per passar-me tot el dia
cridant la mercaderia!

Quan l'escola ja he deixat,
veig a través del reixat
de la casa del veí
el jardiner en el jardí.
I ell fa allí tot el que vol,
passa el dia sota el sol,
mou a plaer l'aixadell,
i ningú no cura d'ell,
i planta l'herba i la sega,
i es mulla el vestit quan rega,
i es taca de pols i cava,
i veu que ningú el renyava.
Jo em faria jardiner
si tal com ell pogués fer!

Oh aquell guardià de nit
que arriba quan entro al llit,
i es passeja avall i amunt,
sense reposar ni un punt!
(Allavors que la farola
a la carretera és sola,
tan alta com un gegant
i amb un ull de diamant.)
Ell va i ve amb l'ombra seva;

mai va al llit ni mai es lleva.
Fos jo guàrdia serener,
per fer la nit al carrer,
i empaitar, sense heure mal,
les ombres amb el fanal!

II

BARQUES DE PAPER

Riu avall, com cada dia,
van mes barques de paper.
Una, dues... més n'hi hauria
si més n'abastava a fer.

I els poso a totes per marca
amb grosses lletres el nom;
el meu nom a cada barca,
perquè el sàpiga tothom.

Elles van ben atapides,
mes barquetes, al matí,
amb les flors que jo he collides
de bona hora en mon jardí.

Són les poncelles de l'alba
amb el calze encara humit,
arribant a terra salva
quan ja tombarà la nit.

Llanço al riu les barques franques;
i en alçar-me i esguardar,
veig com unes veles blanques
els tènues núvols passar.

Jo no sé quin germà els llença
del cel, aire avall, d'un vol,
perquè en tan bella avinença
llisquin amb el meu estol.

De nit, que el cap s'arrecera
dins els braços, somniant
veig passar en llarga filera
mos vaixells vogant, vogant...

Sota la nit estelada
voguen lluny, més lluny i més...
Nauxer que els mena, una fada;
l'estiba, somnis lleugers.

III

EL MARINER

Quant de temps que fa,
— dies i setmanes —
que Madhu té al moll
la barca atracada,
amb l'estiba a punt
i branda que branda!
Si ell me la deixés,
jo l'aparellava
amb cent rems alats
i cinc veles blanques.
No aniria pas
a mercats ni a tràfecs;
perquè lluny jo sé
l'illa de les fades:
l'enronden set mars,
tretze rius l'amaren.

Però en ton recó
tu no ploris, mare,
que jo no faré

com féu Ramatxandra
que trigà tants anys
a tornar a casa.
Seré com el rei
d'aquella rondalla;
i duré al vaixell
tot el que m'hi càpiga.
També el meu amic
jo vull emmenar-me.
I al lluny cercarem
l'illa de les fades:
l'enronden set mars,
tretze rius l'amaren.

Farem vela en ser
que llustregi l'alba.
Al migdia, quan
tu estaràs banyant-te,
nosaltres serem
ja a un altre reialme.
Passarem el gual,
deixarem la plana.
En pondre's el sol,
ja ens tindràs a casa.

De tot el que hem vist,
te'n faré contalla.
Perquè lluny jo sé
l'illa de les fades:
l'enronden set mars,
tretze rius l'amaren.

IV

L'HEROI

Figura't, mare, que fem un viatge
i terra estranya passem de camí:
tu vas seguda dalt d'un palanquí,
i jo a cavall, a l'estrep, com un patge.
El sol es pon i la fosca ja es fa,
i és el desert gris i nu davant nostre.
Tu dius: "Fill meu, ¿on hem 'nat a parar?"
I la basarda et canviava el rostre.
Però jo et dic, i el meu dir és segur:
"Pensa, mareta, que el teu fill va amb tu."

El camí estret i retort va allargant-se;
tot terra és ple d'abriüls feridors.

Ja els ramaders han cercat el redós
pel bestiar que de péixer-se es cansa.
I cada volta la terra i el cel
són més obscurs, i un no sap on camina,
i tot es veu com darrera d'un vel.
De sobte tu, fent senyal, em dius: "Vina,
digues, fill meu, ¿què deu ésser aquell llum
que es mou allà amb son estela de fum?"

Un crit feréstec la tenebra esquinça,
i ens ve damunt una allau de bergants.
Dins ta cabina tu invoques els sants
i t'arrauleixes tota pobra i minsa.
Tots els esclaus que et portaven, covards,
fugen corrents i a tu et deixen en terra
i s'arreceren darrera d'un arc.
Però jo et dic, ans de fer el crit de guerra:
"Mare, no temis, confia tu en mi;
no temis, mare, que jo sóc aquí."

Armats de llances punyents i venables,
els assassins, amb el cap esbullat,
són cada cop més a prop de combat.
Llavors jo els dic: "Ni un pas més, miserables!"

Si l'avanceu us encalça la mort!”
Amb grans ahucs novament s'abalancen.
I tu, convulsa, amb la mà sobre el cor,
“Fill meu—em dius—fuig, per Déu, que s'atansen!”
I jo responc: “Mira, mare, si és poc;
mira'm bé, mare, i veuràs cada cop.”

Puny l'esperó, i el meu cavall s'abriva.
Del xoc ressonen l'espasa i l'escut.
Xiscla el combat com un mal bufarut.
Qui no el segà la mort, fugint l'esquiva.
Tu, mentrestant, angoixosa pel fill,
tota soleta, ja et creus que finava.
I té, jo torno i et faig: “El perill
passà.” I tot sagno de la lluita brava.
I surts, i em beses, i m'estrenys, dient:
“Oh fill, com m'has salvat! I que ets valent!”

... Tantes coses i coses cada dia
passen al món que un no en sap el perquè,
doncs, i una feta així, vés a saber,
¿una vegada no s'esdevindria?
“¿Qui s'ho creuria? — diria el germà. —

Jo que el tenia per tan poca vida!
Si sembla un conte de vora el fogar!"
I els vilatans hi darien oïda
tots admirats: "Pobra dama, ja és sort
d'ésser-hi el nen, que, si no, hauria mort!"

DARRERIA

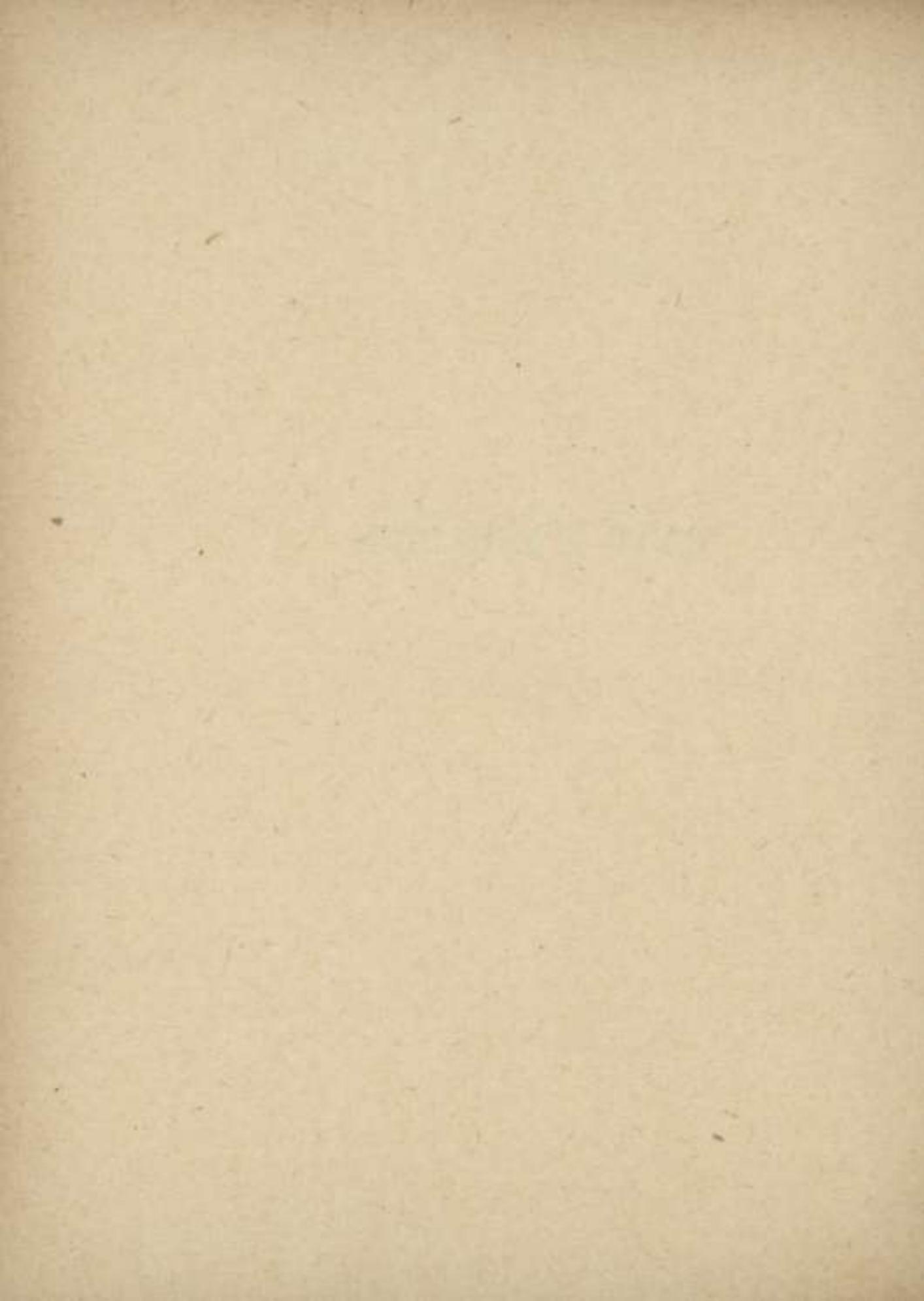
Darrera el declinar d'aquest solell,
¿naixerà un altre sol més bell?
¿O dins ma errant fortuna
seré l'eterna amiga de la lluna?

¿Vindrà la nit que entela tot esguard
i tornarà el meu pit covard?
¿O aquesta posta encesa
voldrà donar-me força i escomesa?

Com la calma regolfa en els carrers
quan ja han passat els baladrers,
¿serà per mi vinguda
l'hora en què tota cosa esdevé muda?

¿O com fins ara, d'un demà lluent
podré esperar el feliç advent,
mentre mon cant que plana
cap blasme inútil ni mercè demana?

CANT I PARAULES

I

(1920 - 1927)

DESEIXIMENT

Placeta florentina en la nit

Si la nit l'enfosqueí,
l'aclareix la lluna;
oh la plaça que al matí
era sola i bruna
i ara és plena de tragí!
¿Quin atzar m'hi féu venir
— atzar o fortuna —
que després d'un gran llanguir
sap tornar-me una a una
les rialles a desdir?

¿Fou l'estrany que em feia lloc
qui encengué la pira?

¿Cremarà dintre aquest foc
tot aquell que em mira
o prendrà el meu foc per joc?
Salta el riure com un roc,
i la gent s'admira;
salta el riure i dóna un toc
al veí espalmat que es gira
i no veu rialla enlloc.

Mon voler se'm fa rebel,
que ja res l'ordena.
De tan clar com és el cel
amb la lluna plena,
al meu riure sóc fidel.
Ric del gos que muda el pèl,
del tomb d'una nena,
del qui sota cobricel
l'estimada se n'emmena
i de l'urc d'un vell cruel.

Aquest meu deseiximent,
aquest riure d'ara,
¿serà en mi tan escaient
com la gemma rara

que enriqueix un vas d'argent?
Deixeu que surti brunzent
i dansi en ma cara.
No em culpeu d'oblit, oh gent,
que aquest meu bell riure d'ara
eixamora un gran lament.

VEÍ QUE SOTJA

Ai si tanquessis
el teu balcó,
veí que sotges
mon finestró!
Ton ull que guaita
fes fonedís,
que jo no vegi
ni el teu somrís.
I menys encara
tanta negror
com hi ha en els dintres
del teu balcó.
Avui la pluja
m'és un avís;
diu: "Vindrà dia
que aquest encís

mig dolç mig aspre
d'haver al cantó
qui s'insinuï
i et faci por,
serà com l'aigua
del núvol gris,
que lleu s'escorre
sobre el pendís;
mes si s'estanca
en un recó,
del mal que porta
quina remor!"
Així la pluja
— sempre l'oís! —
em sermoneja,
mentre, feliç
amb mil agulles
sense color
punyalejava
la gran buidor.
Si l'amenaça
mai es complís,
jo culpària
ton ull blavís

i aquesta negra
temptació
feta de miques
d'obsessió
que em fascinava
com un abís.
De tanta espera
potser llanguís.
Ai si tanquessis
el teu balcó!
Jo servaria
tota gençor.

CANÇÓ DEL VOLER I EL NO VOLER

Sóc aquella enamorada
del voler i el no voler.
Adés veig taula parada,
i no em tempta provar res.
Ara porto i em corseca
fam i set fins a llanguir,
i trobava la font seca
i ni ombra de festí.
Dues vides són en mi.

Sóc pel riu la nou vinguda
i m'enciso en son corrent.
Ai que l'endemà me'l muda,
— l'endemà que duia vent.
¿Torna enrera el riu? ¿Camina
cap a son bressol aspriu?
És el vent. ¿Qui ho endevina?
És el vent que passa i diu:
dues cares dono al riu.

Tinc la fruita primerenca
ran de boca i dins la mà:
plena, fresca, vermellenca;
quina mengera que fa!
I no goso, sóc poruga:
tal l'amor d'uns primicers
diu en l'hora benastruga:
"Això que és no serà més."
Si et mengés, si no et mengés.

Aquest aire, ¿què debana?
¿Porta el núvol o el fa lluny?
Ja se'ns mulla la barana
i el llindar ja tot es bruny.
Però el sol encara sotja
per un trau grisenc i vol
ser el padrí d'aquesta fotja
que ara apunta en el redol.
I diem: "Plou i fa sol."

Perquè em sento dues vides
i veig l'aigua riu amunt,
perquè resten migpartides
mes volences en un punt,

perquè besa el sol la pluja
i s'acorda tot tan bé,
he capit que ço que enuja
és que sempre hàgim de ser
cosa ferma o vent lleuger.

CANÇÓ DEL DIA INÚTIL

Aquest dia que fina, que fina
lentament, com la llàntia en el vas,
no em portà l'alegria divina,
ni de mi no féu mica de cas.

Em deixà dins la cambra pregona
com un fòtil inútil i vell,
entre els mobles que fan la rodona
i les mosques que em busquen la pell.

No tingué ni la minsa sorpresa
d'una pluja o un vent displicent;
no mogué la cortina malmesa
ni en el sol no posà entelament.

Fou només com la fonda llossada
a les coses que em bullen a dins

i un cruixir de vianda cremada,
i una olor de ferments i de vins.

Com el dia que fina, que fina,
no en voldria cap més a mon pas;
si en mon cor no posà cap espina,
féu ma sang una mica de glaç.

MINVES I NOVA NAIXENÇA

Ran de les minves d'un amor,
d'altre en naixia,
que no pot viure sense amor
la vida mia.

— Ai com l'amor que em lliga al món
és aromada!
Ai de l'amor que ve i es fon
d'una mirada!

No era en mi l'amor un foc
ni ulls amb bena,
ni mai tampoc va ésse' el joc
que se t'emmena.

— Ai com l'amor que em lliga al món
és aromada!
Ai de l'amor que ve i es fon
d'una mirada!

Fou com aquell que en la foscor
dormia i jeia
i que, en obrir-se un finestró,
tot s'assoleia.

— Ai com l'amor que em lliga al món
és aromada!
Ai de l'amor que ve i es fon
d'una mirada!

I la claror l'ullprèn tan fort
que l'enlluerna,
mentre el record dins aquell or
se li esderna.

— Ai com l'amor que em lliga al món
és aromada!
Ai de l'amor que ve i es fon
d'una mirada!

Però sigué l'esclat del sol
vana requesta;
torna la fosca a son redol,
— Adéu, la festa!

— Ai com l'amor que em lliga al món
és aromada!

Ai de l'amor que ve i es fon
d'una mirada!

Així jo ara, si no fos
de nou rapida
per un amor més venturós
tota ma vida.

— Ai com l'amor que em lliga al món
és aromada!

Ai de l'amor que ve i es fon
d'una mirada!

EL MEU CANT

De no cantar
jo m'entristia:
per mi és el cant
tal com el pa
de cada dia.

És un parany,
una ferida.
Cada cançó
s'emporta un tany
de ma florida.

Però ¿què hi fa,
quin mal hi hauria?
Jo, del meu cant,
en vull ornar
tota ma via.

LA VENTURA

¿Qui tindrà fins a la fi
una mica de ventura?
L'encalçaves pel camí,
l'has servada amb tota cura;
només gira't, oh mesquí!,
i s'esmuny com una fura.
Massa és cosa que no dura
per poder-la aconseguir.

Si la serves a desgrat,
sa revenja no t'oblida.
Tot l'esforç que hauràs posat
per tenir-la agemolida,
se't tornarà soledat
al volt de la teva vida.
Ventura closa al tancat
no serà sinó mentida.

¿No fóra aciençament
esperar-ne l'escomesa?
La bala llançada al vent
ara ix, ara és represa,
que d'encert i mancament
la gràcia en el joc és mesa.
Juguem. La Mort va duent
la gran ventura promesa.

CANÇÓ

Si jo et tingués vespre i matí
sempre en ma dansa,

si jo et sabés lligat a mi
sense mudança,

¿fóra l'amor com ara és,
tan dolça i fina?

Sense l'angúnia d'un després
que l'enverina,

l'hora que fuig, tot i el renou,
seria fada,

tal com la menja que no es cou
especiada.

EL SALT

El primer pas va ser rabent,
com qui es desfà d'una llaçada;
i era la boca somrient
i era la galta colorada.
El primer pas en portà cent,
i començava la pujada.

Adéu, amat, per 'quest camí
no em pots seguir.

No fos els macs, la xafogor
i aquesta vespa que rondina...
Però aquí dalt hi ha més claror,
el pit respira l'aura fina.
Si giro els ulls, quin tremolor!
el camí fet ni s'endevina.

Poc em podràs aconseguir
sense camí.

¿Què hi ha allà dalt, i què hi faré?
M'han dit d'un salt, i això m'esvera;
l'angoixa sento que em deté
quan ja no puc tornar endarrera.
Amunt, que encara tinc de ser
més pesantota i cançonera.

Només espera'm a la fi
del meu camí.

L'horror del buit m'ha regirat:
ni vol, ni pas, ni esforç dels braços;
només la Mort per veïnat
que em sedasseja amb mil sedassos.
A baix els ulls de l'estimat
i, com imants, dos braços.

Com eres fort per a sentir
el meu gemir!

Vingué el gran crit, i ja la vall
assolellada em reprenia:

quietament jo era davall
d'un llenç de rosa i satalia.
Al meu costat jeia el fermall
de tant d'amor com jo tenia.

Amat, ¿què importa el mal camí
si ja tenim l'infant aquí?

HORA TRANQUIL·LA

Jardí de presbiteri a Nuremberg

Un núvol blanc
pel cel camina,
i l'últim raig
del sol ponent
pinta la poma
i fa lluent
tota la branca.

Un violí sona molt fi
damunt el fons
sever de l'orgue.
És la capella aquí tocant.
I pel jardí va caminant
aquest petit, que és meu
i em sobta.

Juga amb les filles del Pastor
— trenes lluent i cama nua.
És tan menut i tan valent,

que si el tombava el cop de vent
d'unes faldilles,
sap estirar, tot ell braó,
la cinta roja d'una cua
i amb el ditet
tocar una dent
de tota boca somrient
que sigui prop.
Dalt, la finestra
es bada encara.
Aixeco el cap i veig la mare.
I sento uns ulls
que em miren fit,
i aquell somriure
viatger
— ocell de pau i de missatge
que de la cara del marit
passa a la meva
i torna i ve —
s'ha desvetllat.

¿Per què no fóra eterna l'hora
que ens porta el bé
tan a la vora?

Si l'ombra sola d'un neguit
pot fer malbé tanta ventura,
tinguem-ne cura,
agomblem-la bé;
que el seu record sigui una força
que cada dia ens mogui el braç
i ens aclareixi tota via
i ens acompassi el pas.

L'OMBRA

Ni que mai m'haguessin
les ombres fet por,
ara jo en riuria
d'ençà d'aquell dia.

Era l'hora dolça
que tomba la nit;
tota l'estelada
la gran volta blava
ja havia punyit,
i jo m'ho mirava.
De sobte a la cambra
veïna es fa llum;
per la porta oberta,
quina faixa n'entra!
Com li és costum,

vora del seu centre
— que sóc jo, la mare, —
rondava l'infant,
i l'atzar el duia
damunt l'aclarida
regió llampant
que l'atreia. Ardida,
la primera passa
fou joc i enrenou;
mes ai! la segona
restava suspesa:
vora d'ell es mou
quelcom sense fressa.
Debades s'allunya,
que l'ombra el segueix;
demana què fóra,
i cap veu amiga;
però s'enardeix
i amb el peu calciga
a grans cops son ombra,
que com ell s'esbat.
La lluita fou brava
de paüra i d'ira;
mes riu amb esclat,

responent al meu riure beat
quan a mirar-me es gira.

Ni que mai m'haguessin
les ombres fet por,
ara jo en riuria
d'ençà d'aquell dia.

LA CONFIDÈNCIA

Un bufarut
que tot ho treu de polleguera,
i us dóna l'aire de vençut
quan la darrera
paraula càlida
ja se n'ha endut.

TARDOR

Ja no sóc, ja no tinc,
ja no vull ni voldria.
¿Què no sóc? ¿Què no tinc?
¿Què no vull ni voldria?
Una cosa que el temps
inclement em prenia.
Si no sóc i no tinc
tal com era i tenia,
per orgull no ho deman
ni ho prendria.

I també perquè m'és
l'hora escàpol tan blana
sota el vidre polit
de la meva campana!

Dues ratlles de sol
la presó em tornen vana.
I també perquè en mi
altra cosa ara mana,
que és més íntima i és
sobirana.

COSES FOSQUES

Ve com una ombra,
treu el cap i sotja.
Dintre meu quin renou de pensament!
Ve acompanyada d'altres cares fosques,
vestida bèllicament.

El cor em bat
com un motor
cansat.

Si només fossis
il·lusòria imatge!
¿Qui pot dir-me per què ve tan sovint
i aquests seus ulls desorbitats em clava,
d'horror els sentits colpint?

Dic sense veu:
“Digues què em cal,
i el preu.”

Mes, d'encarar-m'hi,
fonedissa es torna.

Mai sabré per què em sotja ni el que em vol,
fins aquell dia que podrà colpir-me
d'esquena en girar un revolt.

El meu voler
ja no em valdrà,
ni rê.

II

(1930 - 1936)

RETROBAMENT

Dónes encara al meu sentit,
paraula,
l'estremiment ple de finors
d'abans;
i tens dolçors per l'ànima
infinites,
paraula, acord perfecte, so
dels anys.

Música poses bellament
difusa
damunt la meva lassitud.
I cau
fonda en el pou del mal humor
la nosa.
Or i cristall és el teu dring
— astral.

ENEMICS

Pensaments turbulents
agitats pel desig.

— Alba, nit.

A migjorn són constants,
abrandats i més grans.

— Sol roent.

Invisible enemic,
mostres més que no hi ha.

— Reconeix.

Són els ulls torbadors
aliats contra mi.

— Vigila.

REVOLTA

¿Si calia no calia?

— Poesia.

¿Lligada per lleis ignotes?

— Ganyotes.

Multituds arremorades

viades

de silencis purs em calen.

Prevalen

tots els meus sentits i frisa

— bardissa

d'un vol d'ales perculida —

ma vida.

Ànima, la via nova

no es troba

sense corbes ni marrades.

Debades

sento clams. No vull guiatge.

Miratge
m'és donat de meravelles,
i d'elles
com d'un opi la requesta
em resta.

SOMNI O LLIBERTAT?

Prefigurades delícies.

Llibertat. Estimar, no estimar...

Les perdius que el meu pas aixecà
m'atribuïen malícies.

Les perdius volen pla
entre collades nícies.

Ara el sol que es pondrà
m'encomana pudícies.

He pres la clau i fugia.

Llibertat, com te'm penges al braç!

Reflector dins la nit, miraràs
dels meus silencis la via.

L'horitzó, bon sedàs,
somniais tèrbols destria.

Llibertat, frena el pas,
que potser falliria.

CANÇÓ DE LA BONA ENEMIGA

No vol cap ciència
ni cal un gran tomb.
Dormida cadència,
cercles lents de plom,
de cap revifalla
no sereu padrins:
l'instint que no falla
cerca més endins.

¿Per quins camins,
per quins?

I quina mirada,
jo que estimo els ulls!
La mar desbridada
picada d'esculls
encara és més mansa

— randes i dofins —
i sos ulls de llança
em cerquen — botxins.

¿Per quins camins,
per quins?

M'avia sagetes,
— ni mica d'amor;
si anessin més dretes,
¿cauria el rancor?
De lloc no em trasbalsin
— alzines i pins:
els peus que m'encalcin
han d'ésser més fins.

¿Per quins camins,
per quins?

QUATRE

Profunditat de pensament:
angoixa.

Món abrandat, mortal!

Demà la casa serà coixa
de mi. I l'ànima?

Immortal?

Extremarem d'amor el joc.

Esposa

fèrtil d'enginy gosat

seré. L'amor com una rosa

sola. Per àrbitre,

llibertat.

Reconcilies mon instint,

revolta,

amb la raó que escau,

i mare sóc de cop i volta.
Infant, tu reies, i,
quina pau!

Secularment dona i destí
caminen;
les Parques van filant.
Un lloc al món, el meu, i finen
retrets. Els somnis no
valen tant.

INDICIS

Indicis. De què? Es refusen
les meves ales a fer enrera el vol:
els buits de l'espai acusen
més sòlids músculs si el camí es resol.
L'angoixa llencem, i sigui
el llast innoble que m'atura. Fi
vingui un aïret que em digui:
"La branca encara és verda com ahir."

AL BOSC DE LA MEVA SON...

Al bosc de la meva son
anàvem. De mi no resta,
en ser-hi, sinó el record,
Caçades al llaç, vergonya!,
mes falles totes hi són.
Jo em veia com la regina
inútil sense la cort.
M'ajeia contra la terra,
batuda i sense perdó;
els ulls miraven miraven
tanta fullaraca d'or:
els ulls miraven i veien
ran de terra viure un món.
El pigot, per si calia,
m'esvera amb el seu renou
i amb el seu vol se m'endua
del bosc de la meva son.

ALEGRIA

Cos meu, solellada
turbulència roja:
plenitud que salta
desbridada i folla.
Alegria! Bandera
coronant la torre —
bastides no calen
ni cordes ni noses...

Roda, roda, roda,
animeta meva,
no secreta, fonda...
Cerca, mira, parla,
cenyeix graciosa,
domina i acaba
amb ta pura força
la meva ventura...

Intactes, les hores
em facin corona.

FILL

Com salvatgina engelosida
pel cadell,
jo la vida passaria
vora d'ell.

Hola, cadell:
dóna'm l'anell
picapedrell!

Arremetria amb urc de guerra
tota gent
i ma dent el guardaria
d'altra dent.

"Denteta dent"
dirà la gent;
i tu, content.

CANÇÓ DE LA JOVE CORTESANA

Que em donin amor!
¿Color blau, amor?
No sóc sinó amor.

Cap a tu perdura
la flama més pura.
Vull ser-ne segura.

Que em donin amor!
¿Color blau, amor?
No sóc sinó amor.

Diversa mudança,
el cor no se'm cansa.
Que duri la dansa!

Que em donin amor!
¿Color blau, amor?
No sóc sinó amor.

¿Per qui cremaria?
L'atzar, ¿què em duria?
Jo en vull l'alegria!

Que em donin amor!
¿Color blau, amor?
No sóc sinó amor.

CONTINUÏTAT

De mi no sé, ni mai saber podria
— voluble línia —
com per la meva voluntat probable
seré menada;

ni si la pròdiga esperança viva
— com jo d'antiga —
capbussarà dins una mar revolta
— dofins i aurores. —

Només és cert que a la final clausura,
quan tot acusa,
veure podré com una corda tensa
ma vida feta.

EVASIÓ

Si d'evadir-se destorba
del cel la perfecta corba,

jo dura, exacta, posada
com una roda dentada,

no vull ésser; sinó viure
projectada en verd, i riure

mirant lluny per sobre el muscle.
D'aurora ve i a crepuscle

serà, i no pas a deshora,
l'ocell que em ronda a la vora.

I el cirerer és ple de fruita
abans de la meva fuita.

ARA. I DESPRÉS?

“A l’ast la dama,
a l’ast l’ocell!”
diu l’home bell.

... Només paraules;
i un escambell
quan sigui vell.

Ella voldria
heure l’anell
que vingui d’ell.

... Només morfondre’s
tivant la pell,
vella com ell.

*

Cosa més pura
fóra l'ocell
— beu al canell —

... si no pensava,
quan fa cabdell,
en el pestell.

CARES PER A L'OBLIT

Oh cares! cares! cares!,
opis de soledat;
llebrers que arreu m'empaiten,
les cares que he trobat.
Si el record pel silenci
fa un salt i adéu-siau,
jo resto esbalaïda
de tanta fosquedat.

Ulls, cares, dents, pupil·les,
no puc sinó mirar;
en refluent tornada
la simpatia va.
Oh joc d'aquella línia
que amorosia el braç!
L'absència, mala amiga,
us passa un drap mullat.

AMBICIÓ

Sobre el nus perfecte
de la joventut,
aturada serva't,
vida meva. Pugui
de la suma exacta
del cabal hagut
no llevar-ne encara
unitat ni zero.

Que la força densa
que domina en mi
posi a cada anyada
la mateixa inèrcia.
I passin les tardes
en un bell seguir,
com doll que refresca
el quintà i l'obaga.

CAMINEM ACOSTATS...

Caminem acostats
com soldats;
i he parlat de companyia
quan més sola que mai em sentia.

La ventura, ¿qui la deixa
aleshores que ella ment
tan meravellosament?

No torneu a fer-me queixa:
fugiré de mi mateixa
a tot risc i contra vent.

Caminem acostats
com soldats;
i he parlat de companyia
quan més i més que mai la defugia.

AMISTAT

Del silenci profund dels grans llacs
vinc i porto una cosa divina:
d'invisibles i amables no res
el seu ample contorn es perfila.
Quan davallo pel riu displicent,
concordances perfectes s'afinen.
Si sortia del riu com d'un bany,
l'alba cosa a les mans em lluïa.
No l'estimo per lenta i brogent,
ans per forta, per bella i activa.
Tota jo maldaré sempre més
— ni peresa ni mà em frenarien —
per servir dolçament l'amistat,
que és així com la cosa nomia.

UNA DONA ESPERA

Món que va girant. Rellotge.
L'espera,
¿és de sempre i només femenina?
La clara certesa immediata,
¿no compta?

Dolor no hi val, ni metgia.
La roda,
¿no segueix lentament implacable?
Un clima per cada alegria.
Per cada dolor, quina força
mancada!

Dessota un cel transitori
que pesa,
o en el ras solellat que fulgura,
serem — és més fort que nosaltres —
l'eterna vestal que suplica
i espera.

PRESÈNCIA DE LA MORT

Dóna bo la llum:
dintre de la cambra,
tot el verd i el rosa
jugaven a fet.
Manyac entra el sol
de les deu tocases.
D'esperança l'aire
duia penjarolls,
que de Sant Joan
era la vigília,
i jo n'era tota
bandera d'estiu.
Somrigué l'infant
a l'adéu del pare
i entre roba cànvida
restava tranquil.
I ella va venir...

La cambra vibrava;
ja tota em prenia
trasbals matiner.
I ella va venir,
callada, insensible.
I jo no la veia
colpir el meu infant.
Entre tanta llum,
¿qui l'endevinava?
Fou la galta pàl·lida
que em digué la mort.

SANT JORDI 1935

Quina ombra més violeta
té enguany el roser florit
pel record d'aquella nit
que es perdé tota una pleta!

Teníem l'ànima franca
i ara sols tenim enyor.

Sant Jordi,
posa't una flor blanca;
Sant Jordi,
porta'ns amor.

Arrenca al cel una estrella
que ens doni bon entenent
i ens ompli de fe novella
com fe d'un adolescent.

Per tot aquest bé que ens manca
deixeu-nos fer un crit sonor!

Sant Jordi,
posa't una llum blanca;
Sant Jordi,
porta'ns amor.

Desembosca aquella fera
que la donzella aterrí
i ara torna-la a colpir
tot venint per la sendera.

I et rebrem amb una branca
amarada de llangor.

Sant Jordi,
posa't l'espasa blanca;
Sant Jordi,
porta'ns amor.

VIA ÀPIA

Ni sola amb mi ni acompanyada.
Era el diàleg sorprenent
de dos que senten igualment
i callen. Tota una fillada
de pensaments vam engendrar
i caminàvem Via enllà.

I fins també callava l'aire.
— Oh aquell moment que es pon el sol
i res no gosa moure el vol
en una treva de no gaire!
Quan la paraula va venir
portava un ròssec sens fi.

En cada pedra que mirava
tanta d'història m'ha llampat;
i una amargant serenitat
de l'olor dels xiprers lliscava.

Fórem tots dos tocats d'oblit
en el capvespre beneït.

La imaginada via lenta,
la sang dels màrtirs esponjant,
se'ns torna tota palpitant.
L'ombra de Pere, que valenta!
I Roma ens dóna el seu alè
senzillament, com qui no rê.

Mentre nosaltres — ¿ho diria? —
com per a fer el lligam més fort
entrellaçàvem mots de mort,
La nostra mort, que apareixia
al fons de la immutable via.
Enllà, més lluny, vora el pedrís
on finirà l'amor feliç.

DE LA POR

L'ànima, petita
se'm fa a poc a poc.
Tinc la casa oberta,
mestressa no sóc;
feinejo debades
i amb un ai al cor:
les portes no clouen,
Déu meu, quina por!
L'ànima, petita
se'm fa a poc a poc.

Trompetes de festa,
violins d'estiu,
sonaven encara
avui com ahir
— si no desafinen
se n'hi va ben prim.

I les flors a taula
canten de desig;
dels meus fills el riure
és salt de dofins.

Però ai!, voldria
de ma por repòs.
L'esparver que temo
ja ha aixecat el vol.
La terra verdosa
se'm tara de groc.
És injust que ens lligui
la por de la mort.
I jo, ai!, voldria
de ma por repòs.

NIT DE PRIMAVERA

Aire de maig, no diguis res,
que el sorprendrem tot d'una;
la meva mà li obre el balcó:

“Oh quina olor de lluna!”

Tota la saba del jardí
s'ha tornat flor i espera;
l'infant no ho gosa destriar
ni sap que és primavera.

“Mare, ¿quin és aquest ocell
que tan bonic refila?

Cap altre al món n'hi pot haver!”

—i en coneix una pila—.

“I aquesta lluna que no es mou
¿per què és avui tan blanca?”

—Jo gairebé no li responc—.

“Oh quina olor a la branca!”

I calla el dolç, tot pensament
deixant a la deriva,
mentre s'esborra del seu món
la coloraina viva
de tot un dia ben curull:
(passen els jocs en dansa...
el llibre nou ple de tresors...
l'amic que va allunyant-se...)
I en la clausura dels sentits
tot es rendeix, s'atura
i lentament es va adormint
amb una pau segura.

LA GRAN JUGADA

Silenci de mirades.

¿Qui perd en la jugada?

Ai dubte que t'obstines!

Respira fort!

Per l'aigua va gronxant-se

— tumbaga dilatada —

el cor com una barca.

Respira fort!

Que em portin verdes *glasses*!

La primavera passa,

la Mort vol disfressar-se.

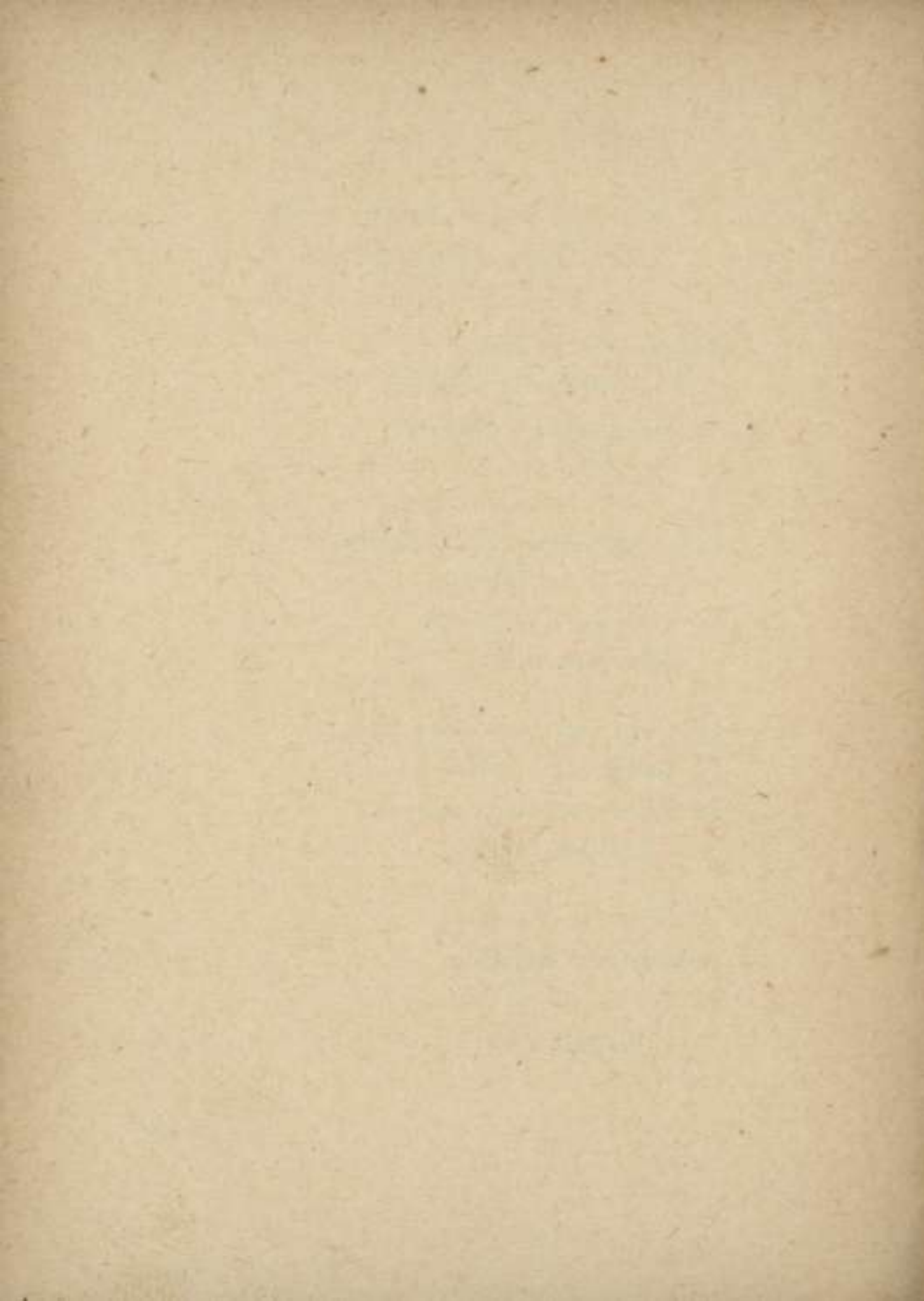
Respira fort!

A dintre de la casa,

refèiem la jugada;

la porta oberta frisa.

Respira fort!

INDEX

Pàgs.

CANÇONS I ELEGIES (1913 - 1916)

Llocu ben alt...	11
Parla l'ànima	12
Esperit, per no dormir...	13
Beatitud	15
Em plau saber-te prop...	16
Anacreontica	17
Sant Jordi	19
En venir Nostra Dona de la Mercè	20
Passà	21
L'obstinada	23
Ta llum, Senyor...	24
El mot	25
Què et torba...?	27
A l'Esperança	29
A la Fe	31
Imprecació	33
Si fos només l'inútil...	35

	<u>Pàgs.</u>
El secret	37
Averany	39
Llunyania	40
Elegia (<i>Jo us sabés mort...</i>)	42
Ara sóc en el llindar...	44
Penediment	45
Us tenia al meu voltant...	46
Cançó de la conformitat de cada moment .	47
El nom	49
D'un mateix tany	52
Prefigurant	53
I si la mort sotjava...?	55
El camí.	57

L'ALTA LLIBERTAT (1916 - 1920)

L'alta llibertat	61
Retorn	64
Passa, vent	66
Un pi	68
La imatge clara	71
Teresa de Jesús	73
Anacreòntica	75
La collita	77
Parla l'esposa	79
In memoriam	81
El meu carrer	82

	<u>Pàgs.</u>
Cançó (<i>Canto pel goig...</i>)	84
Cançó (<i>Mai no sé el que jo faria</i>)	85
Cançó (<i>Jo faig els versos...</i>)	86
Cançó de la joia	87
Cançó de la bella confiança.	89
Cançó del pressentiment.	91
Cançó manyaga	92
Imprecació	93
Cant a la soledat	97
Elegia (<i>Oh Mort que ets tan amatent</i>)	101
L'humil heroisme	104
Poeta, sovintejo...	106
Elegia (<i>Pidoleu mercè d'amor</i>)	107
Complanta.	109
Els ulls	111
El pendís	114
Gelosia	117
Balada	119
Interpretacions de Rabindranath Tagore:	
I. Vocació	121
II. Barques de paper	123
III. El mariner	125
IV. L'heroi	127
Darrereria	131

CANT I PARAULES

I (1920 - 1927)

	<u>Pàgs.</u>
Deseiximent	137
Veí que sotja	140
Cançó del voler i el no voler	143
Cançó del dia inútil	146
Minves i nova naixença	148
El meu cant	151
La ventura.	152
Cançó	154
El salt	155
Hora tranquil·la	158
L'ombra	161
La confidència	164
Tardor	165
Coses fosques	167

II (1930 - 1936)

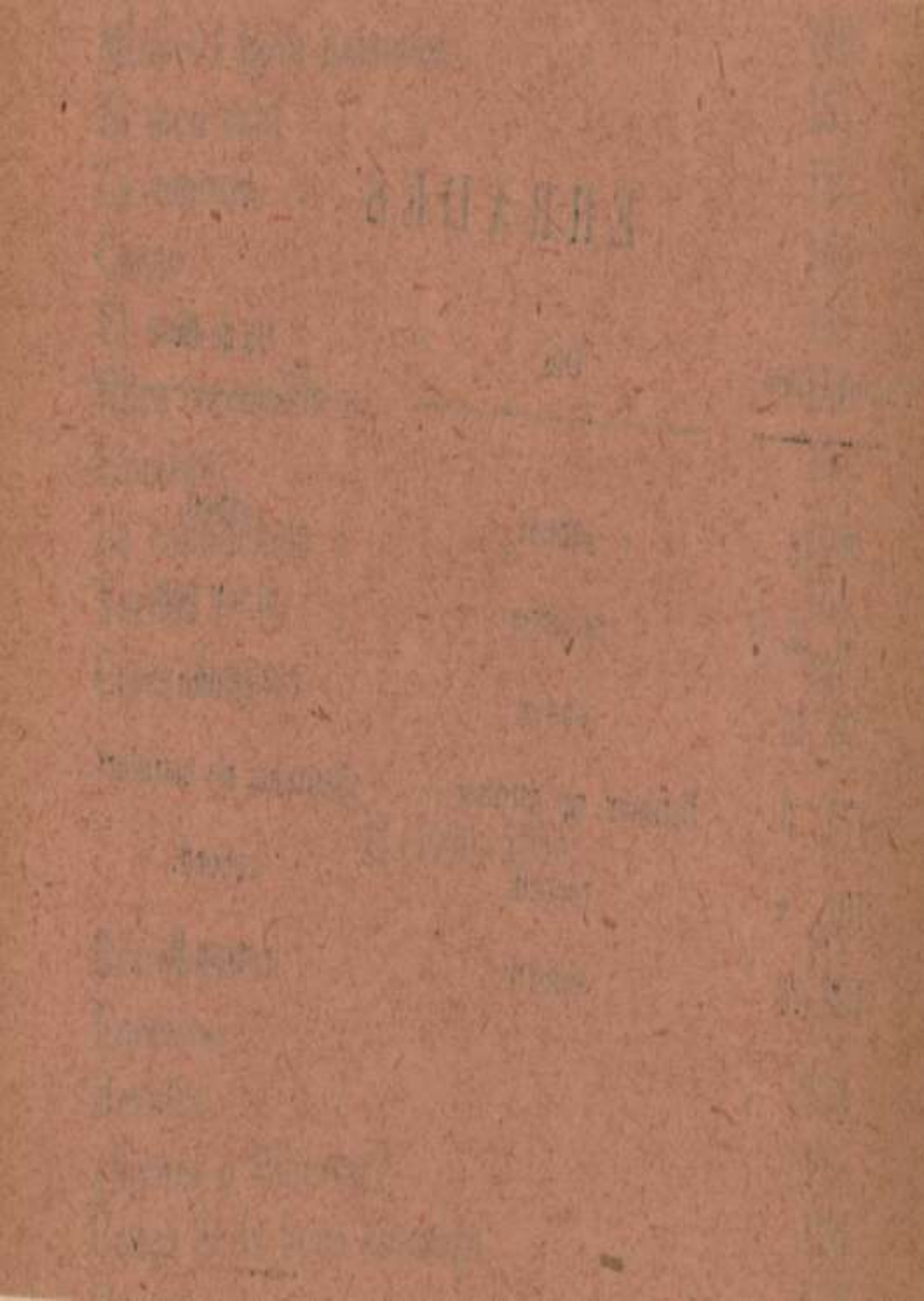
Retrobament	171
Enemies.	172
Revolta	173
¿Somni o llibertat?	175
Cançó de la bona enemiga	176
Quatre	178
Indicis	180

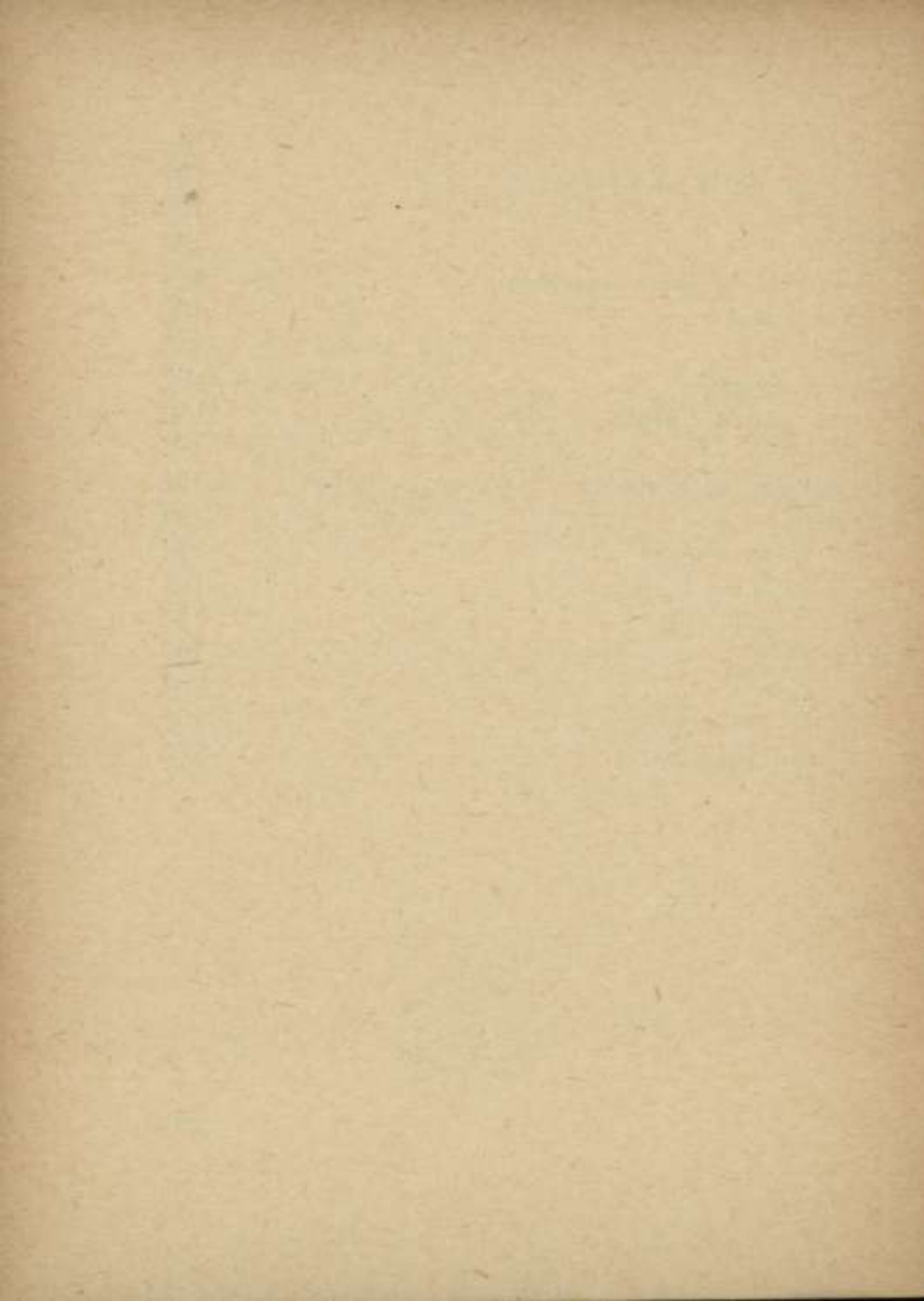
	<u>Pàgs.</u>
Al bosc de la meva son...	181
Alegria	182
Fill	183
Cançó de la jove cortesana.	184
Continuïtat	186
Evasió	187
Ara. I després?	188
Cares per a l'oblit.	190
Ambició	191
Caminem acostats...	192
Amistat	193
Una dona espera	194
Presència de la mort	195
Sant Jordi 1935.	197
Via Àpia	199
De la por	201
Nit de primavera	203
La gran jugada	205

ERRADES

Pàgina i línia	Diu	Ha de dir
74, 15	sabem	saben
81, 3 6	ta passa	al teu pas
98, 15	s'anua	es nua
175, 3	Estimar, no estimar...	¿Estimar, no estimar?...
181, 4	record,	record.
199, 13	sens fi	sense fi.

AQUEST LLIBRE
HA ESTAT IMPRES
A LA CIUTAT DE BARCELONA
ALS OBRADORS
CLARASÓ

Am

BIBLIOTECA CENTRAL

A.83-8:

-4508-

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1000047053

Res. J54 824

